

وزارت معارف

دري

صنف پنجم

دري صنف پنجم

سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د توري
د بلوژو د ازبکو	دا وطن د ټولو کور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجردی
هم ايماق، هم پشه ٻان	براھوي دی، ڦرلياڻ دی
لكه لمر پرشنه آسمان	دا هېواد به تل څلپوي
لكه زره وي جاويه دان	په سينه کې د آسيا به
وايو الله اکبر وايو الله اکبر	نوم د حق مو دی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت معارف

دری

صنف پنجم

سال چاپ: ۱۳۹۹ ه. ش.

مشخصات کتاب

مضمون: دری

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دری نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: پنجم

زبان متن: دری

انکشاف دهدۀ: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تالیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامه وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

حق طبع، توزیع و فروش کتاب‌های درسی برای وزارت معارف جمهوری اسلامی
افغانستان محفوظ است. خرید و فروش آن در بازار ممنوع بوده و با متخلفان برخورد
قانونی صورت می‌گیرد.

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشدید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتمن برخوردار ساخت، و درود بی پایان بر رسول خاتم - حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانواده بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکر شده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس را آغاز کنند، که در آینده نزدیک شاگردان عزیز، شهر و ندان مؤثر، متمدن و معمaran افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهیم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجدکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفاده بهتر کنند و خوش چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهییه و تدوین این کتاب درسی مجданه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آنها در این راه مقدس و انسان‌ساز موقیت استدعا دارم. با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهر و ندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عنوان‌ها

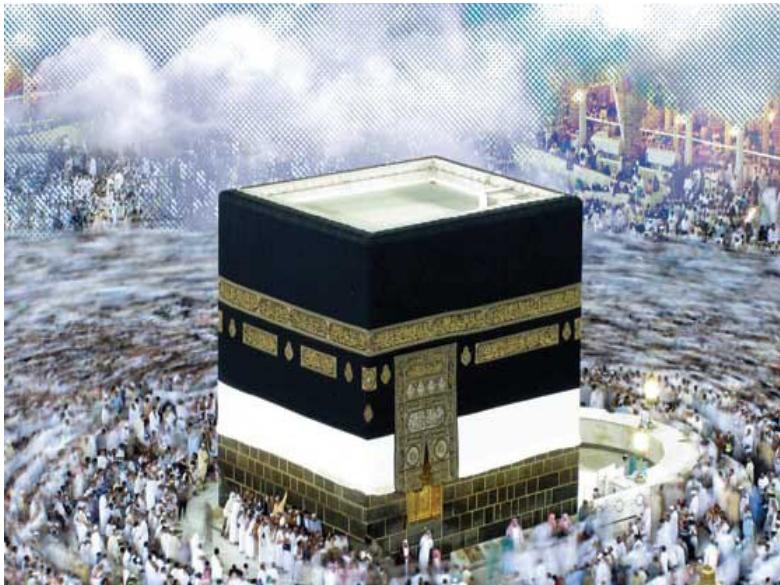
شماره	عنوان	صفحه	ساعت‌های درسی
۱	ستایش خداوند ﷺ	۱	تدریس در سه ساعت درسی
۲	نعمت	۵	تدریس در سه ساعت درسی
۳	حضرت عثمان رضی الله عنه	۹	تدریس در سه ساعت درسی
۴	علم	۱۱	تدریس در سه ساعت درسی
۵	کتاب و مطالعه	۱۵	تدریس در سه ساعت درسی
۶	سیر علمی	۱۹	تدریس در سه ساعت درسی
۷	استاد مهربانم	۲۳	تدریس در سه ساعت درسی
۸	اولین مکتب دختران در کشور	۲۷	تدریس در سه ساعت درسی
۹	فعل و زمان‌های آن	۳۱	تدریس در سه ساعت درسی
۱۰	کار و کوشش	۳۵	تدریس در سه ساعت درسی
۱۱	حکایت	۳۹	تدریس در سه ساعت درسی
۱۲	اندرزها	۴۱	تدریس در سه ساعت درسی
۱۳	نام من چیست؟	۴۳	تدریس در سه ساعت درسی
۱۴	صلح	۴۵	تدریس در سه ساعت درسی
۱۵	شهد یا عسل	۴۹	تدریس در سه ساعت درسی
۱۶	عقل سلیم در بدن سالم	۵۳	تدریس در سه ساعت درسی
۱۷	غذاهای مفید	۵۵	تدریس در سه ساعت درسی
۱۸	خطرهای ماین	۵۹	تدریس در سه ساعت درسی
۱۹	پیرمرد کلاه فروش	۶۱	تدریس در سه ساعت درسی
۲۰	آمنه فدوی	۶۵	تدریس در سه ساعت درسی
۲۱	قید	۶۹	تدریس در سه ساعت درسی
۲۲	حقوق زن	۷۳	تدریس در سه ساعت درسی
۲۳	نصیحت پدر	۷۸	تدریس در سه ساعت درسی

شماره	عنوان	صفحه	ساعت‌های درسی
۲۴	مادر	۸۱	تدریس در سه ساعت درسی
۲۵	حکایت	۸۵	تدریس در سه ساعت درسی
۲۶	اتحاد	۸۹	تدریس در سه ساعت درسی
۲۷	ایثار و فداکاری	۹۳	تدریس در سه ساعت درسی
۲۸	روباہ و زاغ	۹۷	تدریس در سه ساعت درسی
۲۹	اسراف	۹۹	تدریس در سه ساعت درسی
۳۰	ضررهاي دروغ‌گوئي و سخن‌چيني	۱۰۳	تدریس در سه ساعت درسی
۳۱	اخلاص در عمل	۱۰۷	تدریس در سه ساعت درسی
۳۲	وطن	۱۰۹	تدریس در سه ساعت درسی
۳۳	کابل	۱۱۳	تدریس در سه ساعت درسی
۳۴	کلمه‌های مترادف و متضاد	۱۱۷	تدریس در سه ساعت درسی
۳۵	قصر دارالامان	۱۱۹	تدریس در سه ساعت درسی
۳۶	ماشین چاپ	۱۲۳	تدریس در سه ساعت درسی
۳۷	چگونه شهر خود را پاک نگهداریم؟	۱۲۶	تدریس در سه ساعت درسی
۳۸	هرات	۱۲۸	تدریس در سه ساعت درسی
۳۹	منار جام	۱۳۱	تدریس در سه ساعت درسی
۴۰	کندھار	۱۳۳	تدریس در سه ساعت درسی
۴۱	ادیسن	۱۳۶	تدریس در سه ساعت درسی
۴۲	صنعت‌های دستی	۱۳۹	تدریس در سه ساعت درسی
۴۳	ابوعلی‌سینای بلحی	۱۴۲	تدریس در سه ساعت درسی
۴۴	عبدالعلی مستغنى	۱۴۶	تدریس در سه ساعت درسی
۴۵	لطیفه	۱۴۹	تدریس در سه ساعت درسی
۴۶	ابریشم	۱۵۲	تدریس در سه ساعت درسی

ستایش خداوند ﷺ

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد نشانه‌های قدرت خداوند ﷺ معلومات بیشتر به دست آورند.

پرسش‌ها

- ۱- گفته می‌توانید تصویر بالا کجا را نشان می‌دهد؟
- ۲- چرا باید کارها را با نام خداوند ﷺ آغاز کنیم؟

نام حق بر زبان همی رانیم

که به جان و دلش همی خوانیم

مالک و صانع و قدیم و حکیم

خالق و رازق و رؤوف و رحیم

هرچه هست از بلندی و پستی

همه زو یافت صورت هستی

داد ما را کتاب تا خوانیم

کرد ما را خطاب تا دانیم

هرچه او گفت آن کنیم همه

طاعت او به جان کنیم همه

آنچه او گفت غیر از آن کردن

نیست سودی، به جز زیان کردن

روز و شب طالب قبول وی ایم

پیرو و امت رسول وی ایم

نظمی گنجه یی

بخوان و بنویس

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های مشکل را از متن درس بیرون نویس کنید.

دو بیت اول شعر را املا بنویسید.

به خوانش و معنای درس توسط معلم گرامی گوش فرا دهید.

در گروه‌ها راجع به مفهوم درس بحث کنید؛ سپس نتیجه را از هر گروه یک نفر به دیگران بگوید.

کی می‌تواند بگوید ما چرا خداوند ﷺ را عبادت می‌کنیم؟

هرگاه انسان از اوامر خدای مهربان سرکشی کند با چه سرنوشتی مواجه می‌شود؟

به دوستانت بگو

به هر انسان لازم است تا در برابر نعمت‌هایی که خداوند ﷺ برایش عطا نموده است، شکرگزار باشد و او را ثنا و ستایش گوید. هر چند خداوند ﷺ به این ثنا و ستایش نیازی ندارد؛ اما انسان باید کمال بندگی خود را با شکر و ستایش بیان کند.

لغت‌ها

لغت	شماره
رؤوف	۱
رحیم	۲
خالق	۳
رازق	۴
زیان	۵
بسیار مهربان	
رحم‌کننده	
پیداکننده	
روزی‌دهنده	
ضرر، خساره	

شعر را در کتابچه‌های خود رونویس کرده، حفظ کنید.

نعت

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت حضرت محمد ﷺ معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

- ۱- در تصویر چه می‌بینید؟
- ۲- در مورد شخصیت حضرت محمد ﷺ چه می‌دانید؟
- ۳- آیا می‌دانید حضرت محمد ﷺ برای ما چه آورده است؟

محمد شاه انبیا و رسول

که در بندگی او بود، به زکل

بیاورد بر ما، پیام خدا

دگر سنت خود نهاده به جا

بیاموخت بر ما، ره بندگی

رهانید ما را، ز شر منده گی

جهادی که بر ما گذاشت از کرم

نجات همه مؤمنان شد ز غم

دمادم زما، این درود و نیاز

شب و روز، در پنج وقت نماز

به آل و به اصحاب او، اجمعین

رسانی خدایا! الی یوم الدین

بیرنگ کوه‌مانی

﴿ متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید. ﴾

﴿ متن درس را به نوبت بخوانید و معنا کنید. ﴾

﴿ واژه‌های جدید را در جمله به کار برد، روی تخته بنویسید. ﴾

﴿ کی می‌تواند شعر را درست بخواند و معنا کند؟ ﴾

﴿ چند صفت حضرت محمد ﷺ را بیان کرده می‌توانید؟ ﴾

﴿ نتیجه‌ها کدام موضوعات را در بر می‌گیرند؟ ﴾

﴿ در گروه‌ها پیرامون شخصیت و صفات‌های حضرت محمد ﷺ معلومات ارائه کنید. ﴾

﴿ حضرت محمد ﷺ آخرین پیامبران الهی است که در سال ۶۱۱ م. به پیامبری مبعوث گردید. ﴾

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی می‌باشد که به وی نازل شده است.

نتیجه: به اشعاری گفته می‌شود که در وصف حضرت محمد ﷺ سروده شده باشد.

لغت‌ها

لغت	شماره
معنا	
رسُل	۱
کرم	۲
اجمیعین	۳
سنت	۴
رهانید	۵
یوم الدین	۶

در مورد اخلاق و روش حضرت محمد ﷺ یک مقاله کوتاه بنویسید.

حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، اسم‌ها را تشخیص کنند و پیرامون شخصیت

حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم آگاهی به دست آرند.

در مورد خلفای راشدین چه می‌دانید؟

آیا می‌دانید حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم چندمین خلیفه اسلام بود؟

حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم یکی از بزرگان صحابة کرام و خلیفه سوم اسلام است. اسم پدرشان عفان بود. حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم اخلاق نیک و پسندیده داشت. او بسیار باحیا و حلیم بود، در زندگی خود هیچ وقت به کسی سخن بد نگفته بود. در زمان خلافت وی قرآن کریم جمع و ترتیب گردید از آن سبب ایشان را جامع القرآن نیز می‌نامند. حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم بسیار با سخاوت بود و دارایی خود را در راه اسلام مصرف کرد.

مردم کشور ما در زمان خلافت حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم به دین اسلام مشرف شدند. حضرت عثمان صلی الله علیه و آله و سلم بعد ازدوازده‌ونیم سال خلافت توسط گروهی از شورشگران و فتنه‌جویان به شهادت رسید.

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه خوانده، اسم‌های آن را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

برای هر یک از اسم‌های به کار رفته در متن درس، روی تخته یک جمله بنویسید.

جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید و زیر اسم‌های آن خط بکشید:

۱- عالم بی عمل، زنبور بی عسل.

۲- مشک آن است که خود بوید، نه آن که عطار گوید.

۳- نادان مثل طبل است، بلند آواز و میان تهی.

بشنو و بگو

حضرت عثمان حَمْيَلِهُنَّ کی بود؟

نام پدر حضرت عثمان حَمْيَلِهُنَّ را بگویید؟

حضرت عثمان حَمْيَلِهُنَّ برای پیشرفت دین اسلام کدام کارهای ارزشمندی را انجام داد؟

در گروه‌ها پیرامون شخصیت حضرت عثمان حَمْيَلِهُنَّ صحبت کنید.

آیا می‌دانید در متن درس کدام کلمه‌ها اسم‌اند؟ آن‌ها را مشخص سازید.

به دوستانت بگو

اسم آن جزء سخن را گویند که برای نامیدن شخصی، چیزی و یا مکانی به کار رود؛ مانند:

عثمان، اسلام، عالم، مشک، طبل، زنبور، کابل و غیره.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
بخشنوش	سخاوت	۲	نرم خوی و بردبار	حليم	۱

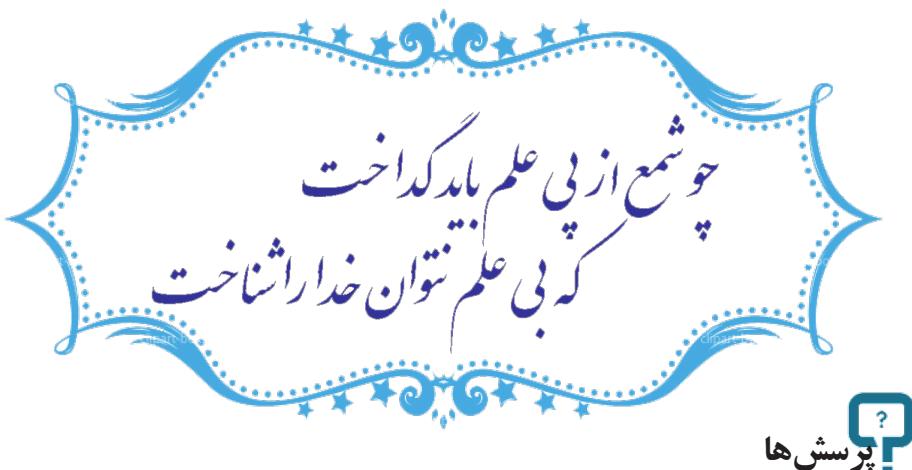
کارخانه‌گی

متن درس را دقیق بخوانید و خلاصه آن را در کتابچه‌های خود بنویسید.

علم

هدف: شاگردان متن را درست بخوانند، بنویسند و به ارزش و اهمیت علم پی ببرند.

به نظر شما آموختن علم چه ارزش دارد؟

چرا آموختن علم برای مرد و زن مسلمان فرض است؟

بهترین چیزی که در زندگی، برای انسان عزت و آبرو می‌بخشد علم

است؛ چنانچه بزرگان و دانشمندان در مورد ارزش علم سخنان زیادی

بیان نموده اند؛ طور نمونه به چند گفته‌یی از آن‌ها توجه کنید.

- علم نور الهی است که به قلب انسان فرو می‌آید.

- علم درختی است که ثمر آن عمل می‌باشد.

- علم گنجی است که هر قدر از آن مصرف کنیم، کم نمی‌شود.

آموختن علم بر هر مرد و زن مسلمان فرض می‌باشد؛ پس بر ما لازم است تا در راه آموختن علم کوشان باشیم و دانش کسب شده خود را در خدمت دیگران قرار دهیم.

ارزش انسان ز علم و معرفت پیدا شود
بی هنر گر دعوی بیجا کند رسوا شود
در مسیر زنده‌گی هرگز نمی‌افتد به چاه
با چراغ دین و دانش گر بشر بینا شود
آدمی هرگز نمی‌بیند ز سنگینی گزند
از سبک مغزی بشر چون سنگ پیش پا شود
سر فرو می‌آورد هر شاخه از بارآوری
می‌کند افتاده‌گی انسان اگر دانا شود
قیمت گوهر شود پیدا بر گوهه‌ر شناس
قدر ما، در پای میزان عمل پیدا شود
خسرو نیشاپوری

متن درس را خاموشانه بخوانید.

متن درس را با آواز مناسب، به نوبت بخوانید.

واژه‌های مشکل درس را به کمک معلم معنا کنید.

بیت زیر را به نظر تبدیل کنید:

چو شمع از پی علم باید کداخت
که بی علم نتوان خدارا شناخت

برای کلمه‌های (علم، ثمر و گداخت) جمله بگویید؟

اگر اندرزی در مورد علم یاد دارید، بگویید.

آموختن علم در زندگی چه اهمیت دارد؟

اندرز (علم درختی است که ثمر آن عمل می‌باشد) چه مفهوم دارد؟

علم، گنجی است که هر قدر از آن مصرف کنیم کم نمی‌شود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	گداخت	ذوب شد
۲	عزت	عزیز و گرامی‌شدن
۳	کوشش‌کننده	کوششا
۴	گوهر	سنگ قیمتی، اصل و نژاد
۵	معرفت	علم و دانش
۶	بار	ثمر، حاصل
۷	سبک مغز	نادان

یک مقاله در مورد علم بنویسید.

کتاب و مطالعه

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسنده، به اهمیت کتاب و مطالعه در زندگی پی برده و ضمیر را تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

در تصویر بالا چه می‌بینید؟

آیا می‌دانید مطالعه چه فایده‌ها دارد؟

به نظر شما چه نوع کتاب‌ها را باید مطالعه نماییم؟

دانش و علومی را که از طریق مطالعه کتاب‌ها آموخته‌ایم، نتیجهٔ کوشش و زحمت گذشته‌گان ما است که در طول سال‌ها چیزهای نو را به وجود آورده و در مورد آن کتاب‌ها نوشته‌اند. اگر کتاب نمی‌بود، تمام علوم پس از مدتی فراموش می‌شدند. امروز ما توسط کتاب و مطالعه آن از نتیجهٔ کوشش‌های دانشمندان اطلاع حاصل می‌کنیم. کتاب، بهترین دوست ما است که از مطالعه آن، علم و دانش می‌آموزیم و از تمام مسایل دینی و دنیایی آگاه می‌شویم؛ پس باید به مطالعه کتاب خود را عادت بدهیم؛ زیرا کتاب و مطالعه غذای همه ارزش‌های انسانی بوده و روشنایی بخشن باور، ایمان، بینش و شناخت ما نسبت به جهان است. ما باید در نگهداری کتاب‌ها توجه زیاد داشته باشیم و مطالعه را جزء عادت‌های روزانه خود سازیم.

انیس کُنج تنها بی کتاب است فروغ صبح دانایی کتاب است

سنایی غزنه‌یی

متن درس را خاموشانه بخوانید و ضمیرها را از آن بیرون نویس کنید.

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

سه جمله روی تخته بنویسید که در آن‌ها ضمیر به کار رفته باشد.

جاهای خالی جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب داخل چوکات پر نمایید.

مطالعه کتاب‌های ادبی را خوش دارم.

آن‌ها
ما
من
او

در خانه درس می‌خوانند.

کتاب‌های خود را باید پاک نگاه کنیم.

هر روز کتاب می‌خواند.

مطالعه کتاب چه موضوعات را برای ما می‌آموزاند؟

در مورد ارزش مطالعه چند جمله بگویید؟

مفهوم بیت‌های پایان متن درس را بیان کنید.

در گروه‌ها پیرامون اهمیت مطالعه با هم صحبت کنید.

ضمیر کلمه‌یی است که جانشین اسم گردیده، از تکرار آن جلوگیری می‌کند؛ طورمثال: در جمله

زیر کلمه (او) ضمیر می‌باشد که جانشین اسم احمد گردیده است.

● احمد شاگرد صنف پنجم است؛ او یک شاگرد لایق می‌باشد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
جمع علم	علوم	۱
روشنایی	فروغ	۲
همدم، هم صحبت	انيس	۳
عالی	دانشمند	۴
خبر	اطلاع	۵

واژه‌های فروغ، همدم و دانشمند را در جمله‌های مناسب به کار برده در کتابچه‌های خود بنویسید.

سیر علمی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند به سیر علمی علاقهمند شده، به اهمیت آن پی ببرند.

پرسش‌ها

در تصویر چه می‌بینید؟

آیا تا به حال به سیر علمی رفته‌اید؟

به نظر شما سیر علمی چه اهمیت دارد؟

معلم ساینس با شاگردان وعده کرده بود که آن‌ها را به باغ وحش ببرد

تا با حیوان‌های مختلف و خواص آن‌ها آشنا شوند.

روز بعد معلم، همراه با شاگردان روانه باغ وحش شدند؛ زمانی که

آنجا رسیدند، مسؤول باغ وحش آن‌ها را رهنمايي کرد تا از بخشی که

خزندگان در آنجا نگهداری می‌شد دیدن نمایند.

معلم به شاگردان گفت: اگر سؤالی داشته باشید، می‌توانید بپرسید.

احمد پرسید: چرا این‌ها را خزندگان می‌گویند؟

معلم گفت: این حیوان‌ها را به دلیل این که در وقت حرکت به سینه

راه می‌روند، به نام خزندگان یاد می‌کنند.

محمود پرسید: در جهان چند نوع خزنده وجود دارد؟

معلم: در جهان انواع زیاد خزندگان وجود دارد که مشهورترین آن‌ها

عبارة اند از: مار، چلپاسه، تم萨ح، سنگپشت، سوسما و غیره.

معلم پیرامون انواع خزندگان و حیوان‌های اهلی و وحشی به شاگردان

معلومات ارائه کرد.

بعد معلم به شاگردان گفت: امروز وقت ما و شما تمام شده است،

بخش‌های دیگر را در آینده می‌بینیم.

شاگردان از این سیر علمی، خیلی خوش و راضی بودند، پس از رسیدن به

مکتب، معلم به شاگردان وظیفه داد تا چشم دیدهای خود را در کتابچه‌هایشان بنویسند؛ سپس شاگردان از معلم صاحب سپاس‌گزاری نموده، خواهش کردند تا آن‌ها را در آینده نیز به سیر علمی ببرد.

- ➊ متن درس را خاموشانه بخوانید ضمیرهایی را که در آن به کار رفته است، بیرون نویس کنید.
- ➋ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

➌ سه جمله در مورد سیر علمی بنویسید که در آخر آن‌ها نشانه سؤالیه به کار رفته باشد.

- ➍ شما تا به حال به کدام جای تاریخی یا کدام ولايت باستانی سفر داشته اید؟
- ➎ چرا معلم ساینس شاگردان را به باغ وحش برد؟
- ➏ شاگردان در باغ وحش راجع به کدام چیزها معلومات به دست آورند؟

➐ برای این که در مورد چیزهایی که می‌آموزیم آگاهی بیشتر پیدا کنیم، نیاز است تا آن‌ها را مشاهده کنیم. سیر علمی می‌تواند ما را در این زمینه کمک زیاد کند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	سیر	گردش
۲	پیرامون	اطراف، گردآگرد
۳	مسئول	عهده دار

در باره اهمیت سیر علمی آنچه می‌دانید بنویسید.

استاد مهربانم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، به مقام والای معلم ارج بگزارند و کلمه‌های متضاد را در متن تشخیص دهند.

پرسش‌ها

در تصویر چه می‌بینید؟

آیا می‌دانید معلم بالای ما چه حقوقی دارد؟

به نظر شما چرا معلمان خوبیش را احترام می‌کنیم؟

استاد مهربانیم، ای دوست‌تر ز جانم
باشم به خدمت تو، تا زنده در جهانم
با لطف و مهربانی، با صد شیرین زبانی
الفاظ خوب و دلکش، بنهادی در دهانم
از راه دین یزدان، از احمد و ز قرآن
درسی که دادی بر من، با ذوق دل بخوانم
تاریک بود دماغم، خاموش بود چراغم
از نور دانش تو، روشن شده روانم
من زار و خسته بودم، با جهل بسته بودم
خود را ز فیض علمت، از جهل می‌رهانم
فرموده است بزرگان، از دین پاک سبحان
حق تو برتر آمد، از جمله دوستانم
از لطف و شفقت تو، از کیف صحبت تو
زیبا و دلنشین است، بهار و هم خزانم
دایم به احترامت، خواهیم بلند نامت
برتر کند مقامت، مولای مهربانم

بیرنگ کوهدامنی

متن درس را خاموشانه بخوانید.

هر کدام یک بیت شعر را به نوبت بخوانید و معنا کنید.

دو بیت نخست شعر را روی تخته املا بنویسید.

متضاد کلمه‌های زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید:

(مهربانی) تاریک جهل (زیبا)

پیام شعر را با زبان ساده بیان کنید.

کی می تواند متضاد کلمه های (مهریان و زیبا) را بیان کند؟

در مورد مقام والای معلم آنچه می‌دانید، بیان کنید.

 کلمه‌هایی که دارای معنای مقابل یا ضد هم باشند، ضدمعنا یا متضاد نامیده می‌شوند؛ مانند:

سپاه - سفید

پلند - پست

روشن - تاریک

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	الاظاظ	جمع لفظ به معنای سخن
۲	شفقت	مهریانی
۳	يزدان	خداؤند <small>خالق</small>
۴	خسته	مانده
۵	فيض	برکت
۶	سبحان	پاک از بدی
۷	دلکش	دلپذیر، جذاب
۸	دلنشين	دلچسپ
۹	برتر	بالاتر
۱۰	مولأ	آقا، سرور

شعر را به نثر تبدیل نموده، ضد کلمه‌های (خوب، تاریک و برتر) را در کتابچه‌های خود بنویسید.

اولین مکتب دختران در کشور

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد ایجاد نخستین مکتب دختران در کشور آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

در تصویر چه می‌بینید؟

نام چند مکتب دختران را می‌دانید بگویید؟

کدام مکتب دختران در منطقه شما قرار دارد؟ نام بگیرید.

سرزمین باستانی ما افغانستان (آریانای قدیم) از گذشته‌ها مهد علم و دانش بوده، آموزش و پرورش در آن ریشه عمیق دارد. قبل از ظهور

اسلام آموزش و پرورش در ادیان مختلف وجود داشت، که محل آن دربار شاهان، عبادتگاهها و بعضی جاهای دیگر بود. در کشور ما، مکتبها و کتابخانه‌ها در قرن چهارم هـ.ق. تأسیس گردید. پیش از دورهٔ پربار امان‌الله خان، پسران و دختران نزد علماء به فراگیری علوم می‌پرداختند؛ اما آموزش رسمی برای دختران وجود نداشت. امان‌الله خان در تاریخ افغانستان اولین پادشاهی بود که به آموزش و پرورش دختران توجه زیاد نمود و در پرتو هدایات قرآن کریم و تعلیمات اسلامی، در مورد کسب علم و دانش برای همه مسلمانان، فرمان ایجاد مکتبی را برای دختران صادر کرد.

اولین مکتب دختران به همت ملکه ثریا، خانم غازی امان‌الله خان در سال ۱۲۹۹ هـ.ش. به نام (عصمت) در شهر آرای کابل تأسیس گردید. این مکتب بعدها به نام (مستورات)؛ سپس به نام (مالی) مسمی گردید. ملکه ثریا با پنجاه تن از زنان تحصیل یافته افغانستان مصمم شدند تا آموزش و پرورش دختران را در کشور رشد دهند که ما امروز شاهد تعداد زیاد مکتب‌های دختران در کشور استیم.

به آموختن گر بیندی میان ز دانش روی، بر سپهر روان

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر بُرنا بود

متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

کلمه‌های (تأسیس، مسمی، همزمان، خشم و علم پرور) را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های خود بنویسید.

اولین مکتب دختران در کشور، کجا و توسط کی تأسیس گردید؟

مفهوم بیت‌های پایان متن درس را بیان کنید.

اولین مکتب دختران در کشور، در کدام سال تأسیس گردید؟

سرزمین باستانی ما در زمان‌های گذشته آریانا نامیده می‌شد، این سرزمین از همان آغاز، مهد علم و دانش بوده، نخستین مکتب دختران به نام عصمت تا این که در سال ۱۹۲۱ م برای نخستین بار نظر به فرمان امان‌الله خان در کشور تأسیس گردید. از آن به بعد آموزش و پرورش دختران به گونه رسمی آغاز شد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	تأسیس	اساس گذاشتن
۲	محبوب	دوست داشتنی
۳	کسب	حاصل کردن
۴	دانش پرور	رواج دهنده علم و دانش
۵	برُنا	جوان
۶	میان	کمر
۷	تصمیم	تصمیم گرفتن به کاری

زیر عنوان مکتب در کتابچه‌های خود یک مقاله بنویسید.

فعل و زمان‌های آن

هدف: شاگردان فعل را بشناسند و زمان‌های آن را بدانند و آن را در جمله تشخیص کرده بتوانند.

گل ها سکستند و زمی زیبا کردید.

در تصویر چه می‌بینید؟

کی می‌تواند جمله بالا را بخواند؟

به نظر شما کلمه‌های (دیدم، می‌بینم و خواهم دید) اسم اند یا فعل؟

یک صبح در هوای دلپذیر بهاری به راه **افتادیم**. بعد از دو ساعت به دامنه کوه **رسیدیم**. تماشای قله و نفس کشیدن در هوای پاکیزه و لطیف کوهستان، لذت بخش **بود**. بوی سبزه‌های وحشی و صدای دلنژین آبشاری که در دامنه کوه روان **بود** به ما نشاط و شادی **بخشید**. خانواده‌هایی که به دامنه کوه **آمدند**، نیز شاد به نظر **می‌رسیدند**. آموزگار به ما گفته **بود**: «به همه چیز خوب نگاه **کنید** تا زیبایی‌های طبیعت و آفریده‌های خداوند را بهتر **بینید** ما از دیدن همه زیبایی‌ها لذت بردهیم و من چند جمله در توصیف زیبایی‌هایی دامنه کوه و منظره آن نوشتیم.

◆ فعل چیست؟

فعل آن جزء سخن است که به انجام کاری یا بیان حالتی، در یک زمان معین دلالت می‌کند. فعل به پرسش‌های (چه می‌کند، چه کرد، چه شد و چه می‌شود) پاسخ می‌دهد.

زمان‌های فعل: فعل از نگاه زمان به سه قسم است:

زمان حال، زمان ماضی یا گذشته و زمان مستقبل یا آینده.

به طور مثال:

◆ **آرزو قدم **می‌زند**.**

◆ **حمید خط **نوشت**.**

◆ **پروین **خواهد آمد**.**

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید و به واژه‌های که رنگ آن‌ها تغییر دارد دقت کنید.

واژه‌های (افتادیم، رسیدیم، بود و بخشید) را از متن درس پیدا نموده در جمله به کار برد.

در جمله‌های زیر کدام کلمه‌ها فعل را نشان می‌دهند؟ نام بگیرید.

● آن‌ها به خانه ما آمدند.

● من هر روز به مکتب می‌روم.

● فردا نامه را به برادرم می‌فرستم.

فعل رفت را در سه زمان به کار برد و روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

فعل را تعریف کرده، با مثال واضح سازید.

جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و بگویید کدام کارها را نشان می‌دهند؟

● احمد کتاب می‌خواند.

● فریبا مجله خواند.

● عبدالله روزنامه خواهد خواند.

● به تصویرها نگاه کنید و در مورد آن‌ها چند سطر در کتابچه‌های خود نوشه و زیر فعل‌های آن

خط بکشید.

وقتی ما صحبت می کنیم آوازها، حرفها، کلمه ها و جمله ها را به کار می بریم تا بتوانیم به واسطه آن هدف خود را به دیگران بفهمانیم. آن جزء زبان که توسط آن کاری را مشخص می کنیم یا حالتی را نشان می دهیم به نام فعل یاد می شود.

مقاله‌یی در مورد بهار بنویسید و فعل را در آن مشخص کنید.

کار و گوشش

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، ارزش آن را بدانند، کلمه‌های هم ریشه را تشخیص کنند.

پرسش‌ها
در تصویر چه می‌بینید؟

به نظر شما کار چه فایده دارد؟

پیشرفت و ترقی جامعه انسانی وابسته به سعی، تلاش و کار افراد آن است؛ چنانچه حکایت زیر این موضوع را بیان می‌کند که انسان‌ها تا چه اندازه باید همت بلند داشته باشند و به آموختن علم و هنر و انجام کار مبادرت ورزند.

هر انسان به کار و تلاش نیاز مند است تا به واسطه آن بتواند ضروریات زندگی خود و دیگران را تأمین کند.

به راهی در، سلیمان دید موری
که با پای ملخ می‌کرد زوری
به زحمت خویش را هر سو کشیدی
وزان با دیگران، هر دم خمیدی
به کندی گفتش ای مسکین نادان!
چرایی فارغ از مُلک سلیمان
بیا زین ره به قصر پادشاهی
بخور در سفره ما هر چه خواهی
مکش بیهوده این بار گران را
میازار از برای جسم، جان را
بگفت: از سور کمتر گوی با مور
که موران را قناعت بهتر از سور
نیفتند با کسی مارا سرو کار
که خود هم توشه داریم و هم انبار
مرا امید راحت‌هاست زین رنج
من این پای ملخ ندهم به صد گنج
گرت هم‌واره باید کامگاری
زمور آموز رسم بردباری

مرو راهی که پایت را بینند
 مکن کاری که هشیاران بخندند
 چه در کار و چه در کار آزمودن
 نباید جز به خود محتاج بودن
 هر آن موری که زیر پای زوریست
 سلیمانست، کاندر شکل موریست

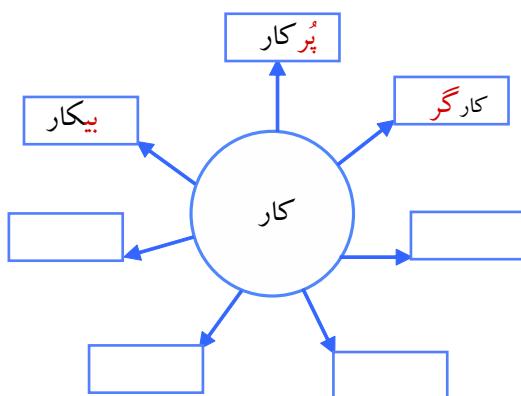
پروفیل اعتضامی

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.

شعر را به نوبت بخوانید و معنا کنید.

برای کلمه کار چند کلمه همراهش آن را روی تخته بنویسید؛ مانند:

مفهوم شعر را بیان کنید.

در آغاز و انجام واژه «کار» پیشوندها و پسوندهای (بی، مند، گر، گاه) را اضافه نموده کلمه‌ها را بخوانید.

..... کار کار کار

در گروه‌ها راجع به ارزش کار صحبت کنید.

به دوستانت بگو

سليمان علیه السلام از پیامبران الهی است که زبان حیوان‌ها را می‌دانست.

پروین اعتضامی از جمله شاعران معاصر ایران می‌باشد.

همریشه یا هم خانواده، کلمه‌هایی را می‌گویند که از یک ریشه گرفته شده باشند و حرف‌های اصلی آن کلمه در کلمه‌های همریشه اش، پشت سر هم بیاید؛ مانند: (تحمل، حمل، حامل) و یا (کارگر، کارمند، کارزار)

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
مورچه	مور	۱
درمانده، بینوا	مسکین	۲
دارایی	ملک	۳
دسترخوان	سفره	۴
مهما نی، جشن	سور	۵
خوردنی، غذا	توشه	۶
جای نگهداری غله	انبار	۷
مخفف که در	کاندر	۸

شعر را حفظ کنید و چهار جمله در مورد اهمیت کار در کتابچه‌های خود بنویسید.

حکایت

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم حکایت را درک کرده فعل رادر متن تشخیص کنند.

آیا می‌دانید کار و زحمت‌کشی چه خوبی‌ها دارد؟

به نظر شما نهال‌شانی چه فایده دارد؟

پادشاهی از راه می‌گذشت؛ دید یک مرد سالخورده مصروف نهال‌شانی است، پادشاه گفت: «ای پیرمرد تو زحمت بی‌فایده می‌کشی! ثمر این درخت را نخواهی خورد.» مرد سالخورده، مقصود پادشاه را فهمید و گفت: دیگران کشتنند، ما خوردیم. ما می‌کاریم تا دیگران بخورند. پادشاه از شنیدن جواب پیرمرد، بسیار خوش شد و به او بخشنش داد. حکایت بالا، ما را به کار و کوشش تشویق می‌کند و به ما می‌فهماند که باید قدر زحمت‌های گذشته‌گان را بدانیم و یقین داشته باشیم که آینده‌گان هم، قدر زحمت ما را خواهند دانست.

اگر دهقان این دشت و دیاریم
بباید بذر پُرباری بکاریم
اگر ما حاصلش را برنداریم
بگیرد نسل دیگر حاصلش را

داوود سرمد

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های جدید را در جمله‌های مناسب به کار برده روی تخته بنویسید.

دو سطر متن درس را در کتابچه‌های خود املا بنویسید.

فصل‌ها را از متن درس بیرون‌نویس کرده مشخص سازید که مربوط به کدام زمان است؟

بشنو و بگو

به معنای واژه‌های مشکل توسط معلم گوش فرا دهید.

مفهوم حکایت را به زبان ساده بیان کنید.

به دوستانت بگو

کار و تلاش انسان باید برای آسایش خودش و دیگران باشد؛ چنانچه، دیگران کشتند ما

خوردیم، ما می‌کاریم تا دیگران بخورند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
پیر، مسن	سال‌خورده	۱
حاصل، میوه	ثمر	۲
قصد شده	مقصود	۳

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچه‌های خود رونویس و معنای واژه‌ها را حفظ کنید.

اندرزها

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم نصایح بزرگان را بدانند و آن را سر مشق زنده‌گی خود قرار دهند.

پرسش‌ها

به نظر شما، چگونه سخنان را پند و اندرز می‌گویند؟

آیا می‌دانید گوش‌دادن به سخنان بزرگان چه اهمیت دارد؟

اگر اندرزی را به یاد دارید بگویید؟

● خدا پرستی آن است که خود پرستی را رها کنی.

شمس تبریزی

● شر با شر خاموش نمی‌شود؛ چنانکه آتش با آتش.

لقمان حکیم

● زینت انسان سه چیز است: علم، محبت و آزاده‌گی.

افلاطون

● امید برای بشر مانند بال برای پرنده‌گان است.

وکتور هوگو

● خوبی را به نیکی پاداش بده و بدی را به عدالت.

کنفوسیوس

● افتاده‌گی آموز اگر طالب فیضی هرگز نخورد آب زمینی که بلند است
بیدل دهلوی

● مردی نبود فتاده را پای زدن گر دست فتاده‌یی بگیری، مردی
روdkی

بخوان و بنویس

درس را خاموشانه بخوانید.

 متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

 اندرزهای زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید و جاهای خالی آن را با کلمه‌های مناسب تکمیل کنید.

 خدابرنگی آن است که را رها کنی.

 زینت انسان سه چیز است

 امید برای بشر مانند برای است.

بشنو و بگو

 مفهوم اندرز زیر را بیان کنید.

 مردی نبود فتاده را پای زدن گر دست فتاده‌یی بگیری، مردی

 به خوانش و توضیح اندرزها توسط معلم گوش فرا دهید.

 بیت زیر را معنا کنید:

افتاده‌گی آموز اگر طالب فیضی هرگز نخورد آب، زمینی که بلند است
در گروه‌ها پیرامون مفهوم اندرزها صحبت کنید.

به دوستانت بگو

اندرزهای بزرگان، نتیجه سال‌ها تجربه زنده‌گی آن‌ها بوده و هر کدام آن می‌تواند درس خوبی برای زنده‌گی ما باشد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
طلب کننده، جوینده	طالب	۱
بخشنی	فیض	۲
بد شدن، بدی کردن	شر	۳

کارخانه‌گی

اندرزها را در کتابچه‌های خود نوشته و حفظ کنید.

بیت‌هایی را که در بخش بشنو و بگو آمده اند، به حافظه بسپارید.

نام من چیست؟

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم چیستان‌ها را بدانند و به گفتن و شنیدن آن‌ها علاقه‌مند شوند.

پرسش‌ها

آیا کسی برای شما چیستان گفته است؟

شما اگر چیستانی را به یاد دارید بگویید؟

آیا در کدام کتاب یا مجله چیستان خوانده‌اید؟

من از جمله میوه‌های مشهور افغانستان استم. خزان زمان فراوانی من است.
رنگ سرخ و دانه‌های فراوان دارم. دارای ویتامین‌های زیادی استم. برای پاک ساختن خون، تقویت جگر، اعصاب و سیستم هاضمه مفید می‌باشم. در بیشتر ولایت‌های افغانستان، به خصوص در ولایت‌های: کندھار، کاپیسا، فراه، سمنگان، فاریاب و نیمروز فراوان پیدا می‌شوم.

۱۶۰

حال بگویید، نام من چیست؟

آب حیوان گرفته در منقار
بی‌زبان است و می‌کند گفتار
حی لمع

چیست آن طوطی شکر گفتار
بی‌دهان است و راست می‌گوید

بخوان و بنویس

● متن درس را خاموشانه بخوانید.

● متن درس را با آواز بلند بخوانید.

● سه سطر متن درس را یکی به دیگر املا بگویید.

بشنو و بگو

● پاسخ چیستان‌ها را بگویید.

● انار در کدام ولایت‌های افغانستان بیشتر پیدا می‌شود؟

● خوردن انار چه فایده دارد؟

برای حرف‌های «الف - د» به ترتیب یک یک کلمه بگویید، طوری که یک شاگرد برای حرف «الف» یک کلمه بگوید؛ مانند: انار، شاگرد دومی کلمه انار را تکرار کرده برای حرف «ب» یک کلمه بگوید؛ مانند: برگ و شاگرد سوم هر دو کلمه را تکرار کرده برای حرف بعدی کلمه بسازد. به همین‌گونه تا آخر ادامه دهید.

● به گروه‌ها تقسیم شده و در باره م موضوعی با هم مشورت کنید؛ بعد یک نفر به نماینده‌گی از یک گروه موضوع را با حرکت‌های دست و صورت نشان دهد، هر گروهی که بتواند موضوع را تشخیص بددهد و در باره آن یک جمله بنویسد، برنده شناخته می‌شود. فعالیت را به همین شکل ادامه دهید.

به دوستانت بگو

● چیستان‌ها جزء ادبیات شفاهی یا مردمی بوده، برای سرگرمی و تقویت حافظه بیان می‌گردد.

کارخانه‌گی

● از اعضای خانواده خود یک چیستان را پرسیده؛ آن را در کتابچه‌های خود بنویسید.

● چیستان دومی را به حافظه بسپارید.

صلح

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، روحیه صلح‌خواهی و دوری از خشونت در نهاد شان تقویت گردد.

پرسش‌ها

آیا می‌دانید صلح در زندگی انسان‌ها چه نقش دارد؟

فکر کرده‌اید خشونت در زندگی انسان چه تاثیر منفی بر جا می‌گذارد؟

به نظر شما، برای تأمین صلح چه کاری را انجام داده می‌توانیم؟

زندگی اجتماعی انسان‌ها زمانی خوشایند است که همه افراد جامعه از مفهوم صلح آگاهی داشته باشند. صلح واقعی، نتیجه سلوک و رفتار

نیک مردم است که همه با محبت و نیت خیر با هم نوعان خود روابط نیک را در پیش گیرند. هر انسان باید صلح را از خود آغاز نموده، مزایای آن را در زندگی فردی، خانواده‌گی و اجتماعی درک کند. جنگ، نزاع، نفاق، خشونت، بدینی و اختلاف نتیجه بد و تباہ‌کننده دارد. جنگ‌های مسلح‌انه بدترین شکل خشونت‌اند، که علاوه برگرفتن جان تعداد زیادی از انسان‌ها، اقتصاد جوامع بشری را نیز از بین برده، خدمات صحی و معارف را ضعیف و مردم را به رنج‌های بی‌شمار مبتلا می‌گرداند؛ پس باید به جای جنگ، مهربانی، نیک‌اندیشی، دوستی و اخلاق نیکو را در نهاد خود پرورش دهیم و با اخلاق و روش خوب با دیگران برخورد نماییم. صلح، نعمت بزرگ خداوند ﷺ و آرزوی هر انسان است که از برکت آن زندگی آرام و با سعادت نصیب انسان‌ها می‌گردد.

﴿ متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید. ﴾

﴿ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید. ﴾

﴿ در مورد اهمیت صلح و ضررهای خشونت چهار جمله روی تخته بنویسید. ﴾

﴿ جاهای خالی جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب تکمیل کنید: ﴾

۱- صلح واقعی نتیجه است.

۲- هر انسان باید صلح را از کند.

۳- انسان‌ها از برکت صلح در فضای زنده‌گی می‌کنند.

صلح در زنده‌گی انسان‌ها چه اهمیت دارد؟

کدام ارزش‌های زنده‌گی در فضای صلح‌آمیز خوب‌تر می‌تواند به وجود آید؟

خشونت باعث چه می‌شود؟

صلح و آرامی یکی از نیازهای مبرم جامعه انسانی است که در فضای صلح و آرامی انسان

می‌تواند خوب بیاموزد، خوب زنده‌گی کند و جامعه خود را به اوج ترقی برساند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	افراد	جمع فرد
۲	عاطفه	مهربانی، شفقت
۳	درک	فهم، آگاهی
۴	صلح	آشتی، سازش

در مورد صلح، سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

شهد یا عسل

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون طریقه به دست آمدن عسل و فواید آن معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

در تصویر چه می‌بینید؟

به نظر شما شهد یا عسل چطور به دست می‌آید؟

آیا فایده‌های شهد یا عسل را می‌دانید؟

شهد یا عسل، غذای شیرینی است که برای بدن فایده دارد. شهد از زنبور عسل به دست می‌آید. زنبورهای عسل خانه‌های شان را در جنگل و یا جاهایی که گل در آن زیاد باشد می‌سازند. طرز زنده‌گی زنبورهای عسل بسیار جالب و منظم می‌باشد. آن‌ها به شکل گروهی زنده‌گی می‌کنند. این زنبورها به سه گروه تقسیم می‌شوند، یکی ملکه که زنبور مؤثر است و نسبت به دیگران از لحاظ جسامت و مقام بزرگتر و کارش گذاشتن تخم می‌باشد. دسته دومی زنبورهای مذکراند که وظیفه آن‌ها صرف خوردن و خفتن است. دسته سومی زنبورهای کارگر اند.

زنبورهای کارگر در روزهای تابستان به جنگل‌ها و باغ‌ها پرواز می‌کنند و شیره گل‌ها را می‌مکند؛ بعد از آن که به لانه بر می‌گردند. این شیره از بدن شان به شکل موم و عسل خارج می‌گردد که همین عسل غذای زمستانی زنبورها را تشکیل می‌دهد. انسان‌ها نیز از آن استفاده می‌نمایند. بعضی مردم در باغ‌هایی که گل دارد، کندو می‌سازند و زنبور عسل را نگهداری می‌کنند و از آن شهد، موم و عسل به دست می‌آورند. از شهد خالص برای خوردن و از موم آن برای ساختن شمع و بعضی کریم‌ها استفاده می‌شود.

من متن درس را خاموشانه بخوانید و فعل‌های آن را بیرون نویس کنید.

من متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

کلمه‌های (می‌کند، می‌دهد، می‌گردد، خوردن و خفتن) را در جمله‌های مناسب به کار برد،

روی تخته بنویسید.

از متن درس چهار جمله انتخاب کنید، در کتابچه‌های خود بنویسید و زیر فعل‌های آن خط

بکشید.

شهد چه فایده دارد؟

شهد چگونه به دست می‌آید؟

از زنبور عسل چه فایده به دست می‌آید؟

چند فعل را در متن تشخیص کرده نام بگیرید.

در گروه‌های کوچک تقسیم شده پیرامون نقش پرورش زنبور عسل در بهبود اقتصاد کشور

بحث کنید.

شهد ماده شیرینی است که از زنبور عسل به دست می‌آید. خوردن عسل برای صحت فایده دارد.

پرورش زنبور عسل در رشد اقتصاد کشور کمک زیادی می‌نماید.

کلمه‌های (می‌کند، می‌گردد، می‌شود و می‌باشد) نشان دهنده کاراند و به نام فعل یاد می‌شوند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	خفتن	خوابیدن
۲	گروه	دسته
۳	شهد	عسل آمیخته با موم

برای کلمه‌های (می‌باشد، می‌ماند و می‌کند) جمله‌های مناسب ساخته فعل را در آن نشانی کنید.

عقل سليم در بدن سالم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد اهمیت صحتمدی معلومات به دست آورده، فعل‌های مفرد و جمع را تشخیص کنند.

ورزش در سلامتی انسان چه نقش دارد؟

صحت و تندرستی در حیات انسان‌ها نقش مهم دارد. تمام فعالیت‌ها و کارهای روزانه انسان بسته‌گی به سلامتی وجود او دارد. انسان صحتمد می‌تواند فعالیت‌های علمی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... را به گونه درست انجام دهد و مصدر خدمت به خود و جامعه گردد. بزرگان گفته اند عقل سليم در بدن سالم است؛ پس برما ضروری است که با دانستن ارزش و اهمیت تندرستی و سلامتی در حفظ آن بکوشیم. برای داشتن یک زندگی سالم برنامه منظم غذایی را در نظر بگیرم.

از سبزی‌ها، میوه‌ها، شحم، پروتئین و ویتامین‌ها مطابق به نیاز بدن خود استفاده کنیم.

علاوه بر آن روزانه حدل اقل نیم ساعت یکی از انواع ورزش؛ مثل: فوتبال، والیبال، پیاده‌روی، آب‌بازی و غیره را در هوای آزاد انجام بدھیم. اهمیت و ارزش ورزش در سلامتی انسان نقش مهم دارد. ورزش طول عمر را زیاد ساخته در بدن تحرک ایجاد می‌کند. ورزش خواب انسان را راحت می‌سازد و باعث می‌گردد تا دیرتر پیر شویم. از بسیاری بیماری‌ها جلوگیری می‌کند. سیستم دفاعی بدن را تقویت می‌کند. حافظه را قوی ساخته اعتماد به نفس را بلند می‌برد. پس بر هر انسان لازم است تا ورزش را جزء برنامه‌های روزانه خود بسازد. تا از سلامتی کامل برخوردار مانده فرد سالم به جامعه خود باشیم.

بخوان و بنویس

من درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.

من درس را به نوبت و با آواز بلند بخوانید.

فعل‌های مثبت و منفی را از متن درس دریافت نموده، در کتابچه‌های تان بیرون نویس کنید؛
مانند:

مثبت منفی

کنیم نکنیم

مواردی که در سلامتی ما نقش دارند، در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

به خوانش متن درس و توضیحات پیرامون اهمیت صحتمدی توسط معلم گرامی گوش دهید.

رعایت نظافت در سلامتی انسان چه نقش دارد؟

آیا فعل‌های مثبت و منفی را در متن درس نشان داده می‌توانید؟

کدام موضوعات را باید در نظر بگیریم تا صحتمد باشیم؟

به دوستانت بگو

فعل مثبت: آن است که انجام کار و یا نسبت دادن حالتی را به طور ثبوتی بیان کند یعنی؛ فعل از فاعل به ظهور رسیده باشد؛ مانند: پرویز نامه را نوشت.

فعل منفی: آن است که انجام کاری یا نسبت دادن حالتی به گونه‌نفری بیان شده باشد.
مانند: پروین آهنگ را نخواند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
تر و تازه، سر سبز	شاداب	۲	گرفتار	مبتلاء	۱
درست، بی‌عیب	سلیم	۴	بی‌عیب، تندرنست	سالم	۲

کارخانه‌گی

من درس را در کتابچه‌های تان رونویس کنید.

غذاهای مفید

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسن و پیرامون غذاهای مفید و اهمیت آن در رشد و سلامتی وجود آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

در تصویر چه می‌بینید؟

به نظر شما استفاده از غذاهای مختلف در سلامتی بدن چه نقش دارد؟

آیا می‌دانید کدام آبها صحی اند؟

برای این که از سلامتی جسمی و روحی برخوردار باشیم و فعالیت‌های روزمره را بدون خسته‌گی انجام داده بتوانیم؛ لازم است روزانه از غذاهای گوناگون استفاده کنیم، تا وجود ما انرژی کافی داشته باشد و هم در برابر امراض وقایه

و محافظت شویم.

روزانه غذاهای متنوع را باید در برنامه غذایی خود جا دهیم. از شحم، پروتئین ویتامین‌ها مطابق به نیاز بدن خود استفاده کنیم. از انواع گوشت، شیر، لوبیا، نخود و غیره برای نشو و نمای بدن استفاده کنیم. برای سالم نگهداری جسم خود از زردک، شلغم، پالک، کرم، کاهو، و انواع سبزی‌های خام و پخته استفاده نماییم. خوردن شکر، عسل و مانند آن‌ها به ما انرژی و قوت می‌بخشد. استفاده غذای مناسب از انواع سوء تغذی مانند: چاقی و لاغری بیش از حد جلوگیری می‌کند. نوشیدن آب کافی در سلامتی بدن ما نقش مهم دارد. برای نوشیدن باید از آب‌های صحی استفاده کنیم. آب نل، چاههای بمبهدار و چاههای سرپوشیده از جمله آب‌های صحی می‌باشند. در صورت نبودن آب صحی آب جوی‌ها و چشمه‌ها جوش‌داده شود و یا از کلورین برای صحی ساختن آن استفاده گردد.

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل را بیرون نویس کنید.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

کلمه‌های (غذا، مفید، سالم و صحی) را در جمله‌های مناسب به کار ببرید و فعل را در آن مشخص سازید.

غذاهای مفید کدام‌هایند؟

گوشت، شیر، لوبیا و نخود در سلامتی وجود چه نقش دارند؟

کدام نوع مواد غذایی بدن ما را سالم نگه می‌دارد؟

چگونه می‌توان آب‌های غیرصحی را برای نوشیدن آماده ساخت؟

در گروه‌ها پیرامون ضررهاي غذاهای ناپاک و آب‌های غیرصحی صحبت کنید.

به تصویرهای زیر نگاه کنید و به دوستان تان بگویید خوردن کدام یک از این غذاها، مفید و

کدام آن مضر است و چه ضررها و فایده‌ها دارند؟

غذاهای مفید

غذاهای مضر

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	بهره‌مند	برخوردار
۲	متنوع	گوناگون

دو سطر در مورد ارزش غذای مفید در کتابچه‌های خود بنویسید و در آن‌ها نشانه شارحه را به کار برید.

خطرهای ماین

هدف: شاگردان متن را درست بخوانند و بنویسند، جای کاربرد نشانه‌های نگارشی را در متن بدانند و پیرامون خطرهای ماین آگاهی حاصل کنند.

آیا می‌دانید ماین‌ها بیشتر در کدام جاها پیدا می‌شوند؟

به نظر شما پاک‌سازی ماین‌ها وظیفه کیست؟

روزی فریبا به خانه عمه‌اش می‌رفت. او برای رسیدن به آنجا باید از دشتی که در هر گوش و کنار آن اشیای ناشناخته افتاده بود می‌گذشت. فریبا در راه به یاد سخنان معلمش افتاد و دلش گواهی بد می‌داد. در همین فکر بود؛ ناگهان چشمش به ماینی افتاد. او بدون این که تحت تأثیر قرار گیرد آرامش خود را حفظ کرد و سنگی را در محلی که ماین را دیده بود به شکل یک نشانه گذاشت؛ بعد خودش از راهی که آمده بود برگشت و موضوع را به مؤسسه ماین پاکی محل خبر داد. گروه ماین پاکان به جایی که ماین بود رفته و آن منطقه را از وجود ماین پاک ساختند. مؤسسه ماین پاکی عنوانی مکتبی که فریبا در آن درس می‌خواند، تحسین نامه‌یی فرستاد و از هوشیاری و همکاری این دختر باهوش قدردانی و تشکر نمود.

★ متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بپردازی و بنویس کنید.

★ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

★ یک سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید و نشانه‌گذاری را در آن رعایت کنید.

★ کلمه‌های (تحسین‌نامه، دشت و محل) را در جمله به کار ببرده، در کتابچه خود بنویسید.

★ معلم فریبا به او چه گفته بود؟

★ فریبا در راه چه دید و چه کرد؟

به دوستانت بگو

★ ماین‌ها انواع گوناگونی دارند که گاهی در کنار سرک‌ها، جوی‌ها، ویرانه‌ها، دشت و صحرا موجود می‌باشند. در وقت روبه رو شدن به ماین، به آن‌ها نزدیک نشویم؛ جای آن را نشانی کنیم؛ بعد به بزرگان محل یا مسؤولان خبر دهیم.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
شاهدی	گواهی	۲	طرف، گوشه	کنار	۱

★ متن درس را در کتابچه خود بنویسید و نشانه‌گذاری را در آن رعایت کنید.

پیر مرد کلاه فروش

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در برابر سختی‌ها و مشکلات راه حل مناسب پیدا کرده بتوانند.

پرسش‌ها

به نظر شما هنگام مواجه شدن با یک مشکل چه باید کرد؟

روزی مرد کلاه فروش از جنگلی می‌گذشت؛ چون خسته بود تصمیم گرفت زیر سایه درختی کمی استراحت کند. کلاه‌ها را کناری گذاشت و خوابید. وقتی بیدار شد دید کلاه‌ها را چند میمون با خود برده است. فکر کرد که چگونه کلاه‌ها را پس بگیرد. در حال فکر کردن سرتش را خارید و دید که میمون‌ها همین کار را تکرار کردند. او کلاه خود را از سرشن

برداشت و دید که میمون‌ها نیز از او تقلید کردند. به فکر شرسید که کلاه خود را روی زمین بیندازد؛ بنابراین این کار را انجام داد میمون‌ها به تقلید از او کلاه‌ها را به زمین انداختند. او همه کلاه‌ها را جمع کرد و روانه شهر شد. سال‌های بعد نواسه او کلاه فروش شد. پدر بزرگ این داستان را برای نواسه‌اش تعریف کرد و تأکید نمود که اگر روزی با چنین موضوعی مواجه می‌شود، چگونه برخورد کند. نواسه کلاه فروش یک روز از جنگل می‌گذشت از خسته‌گی راه، در زیر درختی استراحت کرد؛ ناگهان همان قضیه‌یی که برای پدر بزرگش اتفاق افتاده بود برای او نیز اتفاق افتاد.

او شروع به خاریدن سرشن کرد.

میمون‌ها هم همان کار را تکرار کردند او کلاه اش را در روی زمین انداخت؛ اما میمون‌ها این کار را تکرار نکردند. یکی از میمون‌ها از درخت پایین آمد و کلاه را از روی زمین برداشت و سیلی محکمی در گوش او زد و گفت: فکر می‌کنی تنها تو پدر بزرگ داری و به حرف‌هایش گوش می‌دهی! پدر بزرگ ما نیز به ما نصیحت کرده است که هر کار را بدون تفکر تقلید نکنیم.

بخوان و بنویس

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های مشکل متن را بیرون نویس کنید و معنای آن را از معلم پرسیید.

از کلمه‌های نامرتب زیر، جمله‌های مناسب ترتیب داده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

(فکر کردن، در حال، سرش، مرد، خارید، را)

(کلاه، نیز، میمون‌ها، را، زمین، پرتاب، کردند)

یک سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

مفهوم درس را به همصنفان خود بگویید.

در باره زیرکی حیوان‌ها، آنچه می‌دانید بیان کنید.

چرا میمون‌ها کلاه‌ها را بار دوم از سرshan دور نینداختند؟

در گروه‌ها در باره این که وقتی به مشکل مواجه می‌شوید چگونه باید راه حل پیدا نمایید، بحث

کنید.

هنگام مواجهه شدن با مشکلات باید با خود فکر کنیم و با بزرگان خانواده مشورت کنیم تا راه حل درست پیدا نماییم.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	میمون	شادی، نام حیوان
۲	قضیه	حادثه، جریان

متن درس را در کتابچه‌های خود رونویس کرده، زیر فعل‌های آن خط بکشید.

آمنه فدوی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت و زندگی آمنه فدوی آگاهی حاصل کنند.

آیا تا حال نام آمنه فدوی را شنیده اید؟

نام چند شاعر زن را یاد دارید؟

آمنه فدوی، بانوی شاعر، فرزند سردار نور محمد خان در سال ۱۲۷۶ ه.ش.

در کابل به دنیا آمد.

مادرش از نواده‌گان امیر دوست محمد خان بود و پدرش در زمان حکومت عبدالرحمن خان به حیث والی قندهار کار می‌کرد. آمنه از خردسالی به فراغییری دانش‌های ادبی و دینی پرداخت. وی که از ذوق شاعرانه برخوردار بود، از جوانی به سروden شعر روی آورد و در سروده‌هایش فدوی تخلص می‌کرد.

از سروده‌های آمنه فدوی ابیاتی پراکنده در تذکره‌ها به جا مانده است.

سرودهای وی از ارزش و اهمیت ادبی خاصی برخوردار است از جمله

شاعران محبوب کشور ما محسوب می‌گردد.

آمنه‌فدوی در سال ۱۳۰۳ هـ.ش. در بیتالمقدس وفات نمود و در

همانجا به خاک سپرده شد.

نمونه سخن:

تا نظر در چمن وضع جهان وا کردم

ستمی بود که بر دیده بینا کردم

نه چمن رنگ وفا داشت، نه گل بوی بقا

حیرت‌آلوده به هر سو که تماشا کردم

گر به محشر ز من از حاصل دنیا پرسند

گویم افسوس همه خواهش بیجا کردم

ذره‌یی نیست به کف زین سفر دور و دراز

عفو خواهیم ز خدا آنچه خطاهای کردم

فدوی بار خجالت بکشی روز جزا

زان که در عالم فانی چه مهیا کردم

کلمه‌های (شاعر، بانو، فraigیری و سروden) را در جمله‌های مناسب به کار برد و در کتابچه‌های

خود بنویسید.

به تصویر زیر نگاه کنید و در مورد آن دو سطر بنویسید.

آمنه فدوی کی بود؟

آمنه فدوی در کجا زاده شد و در کجا وفات یافت؟

برداشت تان را از نمونه سخن آمنه فدوی بیان کنید.

در گروه‌ها راجع به مفهوم نمونه سخن آمنه فدوی بحث کنید.

به دوستانت بگو

آمنهٔ فدوی از جملهٔ شاعران معاصر افغانستان است. او در جوانی به شاعری پرداخت و اشعاری

از او در تذکره‌ها وجود دارد که از ارزش ادبی خاصی برخوردار است.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
سرگردانی، سرگشته‌گی	حیرت	۱
ناییدار	فانی	۲
آماده شدن	مهیا	۳
پایدار، جاویدان	بقاء	۴
روز قیامت	محشر	۵
بخشنی	عفو	۶

لغت‌های جدول بالا را در جمله‌های مناسب به کار ببرید.

قید

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، درباره قید و انواع آن معلومات به دست آورده، قیدها را تشخیص کرده بتوانند.

نسرین آهسته آهسته قدم بر می‌داشت.

پرسش‌ها

در چوکات بالا کدام کلمه انجام کار را نشان می‌دهد؟

به نظر شما در جمله بالا کدام کلمه چگونه‌گی حالت قدم برداشتن نسرین را نشان می‌دهد؟

قید کلمه‌یی است که با فعل یکجا شده و معنای آن را محدود و مقید می‌سازد.

به عبارت دیگر قید حالت و چگونه‌گی فعل را بیان می‌کند.

قید به صورت عموم به پرسش‌هایی؛ مانند: کی، کجا، چطور، چگونه، چه اندازه و غیره پاسخ می‌دهد؛ به گونه مثال: در جمله‌های داده شده کلمه‌های امروز، تیز، شبانه، دیروز، شدت و زود، قیداند که حالت فعل‌ها

را مقید و محدود ساخته، کیفیت و چگونه‌گی آن‌ها را نشان می‌دهد.

۱- امروز باران تیز می‌بارد.

۲- حمید شبانه درس می‌خواند.

۳- دیروز باد به شدت وزید و زود آرام شد.

انواع قید از نظر معنا و مفهوم

قید مقدار

قید مکان

قید زمان

قید پرسش استفهام

قید تأکید

قید حالت

قید تمنا

قید نفی

قید شک

قید نتیجه

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.

متن درس را به نوبت، با آواز بلند بخوانید.

جمله‌ها را بخوانید و جاهای خالی آن را با یکی از قیدهای داخل چوکات تکمیل کنید.

- شکوفه‌ها زیبایی زیاد دارند؛ اما افسوس نمی‌مانند.

- فاخته، تا آن جایی که توانست، در آسمان رفت.

- نقاش منظره را زیبا و قشنگ نقاشی کرد.

بسیار

بالا

دیر

بشنو و بگو

قیدها در جمله چه نقش دارند؟

در جمله (خورشید صبحانه از پشت کوه به آرامی بالا می‌آید). کدام کلمه‌ها قید است؟

قید در جمله به کدام پرسش‌ها پاسخ می‌دهد؟

در جمله (من از خواندن کتاب خوش شدم). قید به کدام پرسش پاسخ گفته است؟

قید را تعریف کرده، انواع آن را نام بگیرید.

به دوستانت بگو

قید کلمه‌یی است که در جمله با فعل یکجا شده معنای آن را مشخص می‌سازد.

قیدها انواع زیاد دارد؛ مانند: زمان، مکان، مقدار، حالت، تأکید، پرسش، شک، نفی، نتیجه،

تمنا.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
حالت و چگونه‌گی	کیفیت	۱
جای	مکان	۲
قمری	فااخته	۳
محکم کردن	تأکید	۴
خواهش	تمنا	۵
وقت	زمان	۶
اندازه	مقدار	۷

تعريف قيد و انواع آن را حفظ کنيد.

جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود رونویس کرده؛ قيد را در آن‌ها مشخص سازید.

۱- نیلاب روز جمعه با اعضای خانواده‌اش به تفریح رفته بود.

۲- امسال باران زیاد بارید و حاصلات فراوان بود.

حقوق زن

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون تساوی حقوق زن و مرد معلومات به دست آورده و قیدها را تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

به نظر شما زنان در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی چه نقشی دارند؟

آیا گفته می‌توانید برتری انسان‌ها نزد خداوند^{الله} در چه است؟

آیا می‌دانید کدام یک از بنده‌گان خداوند^{الله} نزد او بهترین است؟

زن و مرد در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی حق مساوی دارند و بدون هیچ نوع تبعیض می‌توانند از حق خود استفاده نمایند.

زن می‌تواند مانند مرد، در فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور سهم بگیرد.

زنان در تاریخ اسلام و تاریخ کشور ما نقش مهمی داشته اند. به گونهٔ مثال نخستین کسی که به حضرت محمد ﷺ ایمان آورد و در تحکیم دین اسلام پیامبر ﷺ را یاری رسانید، بی بی خدیجهٔ کبرا بود. در تاریخ افغانستان نیز زنان قهرمانی وجود داشته که هر کدام می‌تواند الگویی برای آینده گان باشد؛ مانند: رابعه بلخی، سلطان راضیهٔ غوری، ناهید شهید، مخفی بدخشی، آمنهٔ فدوی و دیگران.

زن از دیدگاه اسلام، مانند مرد قابل احترام بوده، از کرامت انسانی و جایگاه بلندی برخوردار می‌باشد؛ برتری انسان‌ها نزد خداوند متعال در تقوا است، نه در جنسیت، قوم و زبان. خداوند ﷺ زن را علاوه بر وظیفة تربیت و پرورش نسل‌ها به فراگیری علم و دانش امر فرموده است؛ پس می‌توان گفت: دید اسلام به زن و مرد به مثابهٔ یک انسان است و زن هم مثل مرد مسؤولیت دارد تا در فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سهیم باشد.

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

در مورد اهمیت وظایف زنان در اجتماع سه جمله بنویسید و قید را در آن به کار ببرید.

بشنو و بگو

در جمله‌های زیر قیدها را مشخص ساخته روی تخته بنویسید.

۱- زن می‌تواند یک رهبر بسیار خوب باشد.

۲- زن در اجرای کارهای داخل و خارج منزل توانایی زیاد دارد.

زنان دارای کدام توانایی‌ها اند و چه کارهایی را انجام داده می‌توانند؟ نام بگیرید.

زنانی را که در تاریخ اسلام و افغانستان نقش اساسی داشته اند، نام بگیرید.

در گروه‌ها پیرامون نقش زن در خانواده و اجتماع بحث کنید.

به دوستانت بگو

زنان، مانند مردان از توانایی‌های ویژه‌یی برخوردارند. آنان می‌توانند در تمام عرصه‌های زنده‌گی؛

چون عرصه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی نقش فعال داشته باشند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
یک قسم	یکسان	۱
جدا کردن، فرق گذاشتن	تبیيض	۲
بخش، قسمت	سهم	۳
میدان، بخش	عرصه	۴

پیرامون حقوق زن یک مقاله بنویسید و قید را در آن به کار ببرید.

نصیحت پدر

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و به مفهوم نصایح بی برد، آن را در زنده‌گی خود عملی سازند.

پرسش‌ها

به نظر شما، چرا پدران فرزندان‌شان را نصیحت می‌کنند؟

آیا می‌دانید نصیحت‌های پدران در زنده‌گی ما چه اهمیت دارد؟

شما کدام نصایح را از پدر تان شنیده‌اید؟

فرزندم! خود را به راست‌گویی عادت ده؛ از سوگند خوردن بپرهیز و از دروغ‌گویی و دشnam دادن دوری کن! تا نزد مردم همیشه عزیز باشی.
فرزندم! سخن بیجا و ناسنجیده مگو! که سخن نگفتن بهتر از

بیهوده گفتن است. مادر، پدر، دانشمندان و بزرگان را احترام کن، و به نصیحت‌های آنان گوش ده و عمل کن! از اشخاص نادان و بی‌ادب گریزان باش تا در نظر مردم خوار و حقیر نشوی.

راه کامیابی

چه پیش آید ترا زین خویشکامی؟

به جز اندوه و کین و زشت نامی

چنان باید، که تو آهسته باشی

همه کار نکو دانسته باشی

تو از ما مهتری، باید به گفتار

نگویی جز به آیین سزاوار

خردمدان سخن بر داد گویند

همیشه نام نیک از داد جویند

خرد از هر کسی تو بیش داری

چرا دل را زگفتان ریش داری

سخن آن گو، چه با دشمن، چه با دوست

که هر کو بشنود، گوید که نیکوست

فخرالدین گرگانی

متن درس را با آواز بلند به نوبت بخوانید.

واژه‌های مشکل متن را بیرون نویس کنید.

واژه‌های (راست‌گویی، پرهیز و حقیر) را در جمله‌های مناسب به کار برد، قید را در آن‌ها

استفاده کنید.

عواقب دروغ‌گویی چیست؟

سخن نا سنجیده گفتن باعث چه می‌شود؟

چرا با اشخاص نادان و بی‌ادب نباید نشست و برخاست داشته باشیم؟

در مورد اهمیت نصیحت پدر و مقام والای وی در گروه‌ها صحبت کنید.

از دروغ‌گویی بپرهیز!

سخن بیجا و ناسنجیده مگو، بزرگان را احترام کن و از اشخاص نادان و بی‌ادب گریزان باش!

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	سوگند	قسم
۲	پرهیز	دوری کردن
۳	بیهوده	بی‌فایده
۴	حقیر	کوچک، خوار و زیبون

- پیام درس را در چند سطر بنویسید و قید را در آن نشانی کنید.
- معنای لغت‌های جدید متن را حفظ نموده، آن‌ها را در جمله به کار ببرید.

مادر

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و به احترام و رعایت حقوق مادر باورمند

شوند.

پرسش‌ها

در رسم کی را می‌بینید؟

آیا می‌دانید مادر بالای ما چه حقوقی دارد؟

مادر موجود مهربان، دوست داشتنی و قابل احترام است. مادر برای

پرورش و تربیت ما، هرگونه زحمت و تکلیف را قبول کرده، شب‌ها بی‌خوابی کشیده است، تا ما بزرگ شده‌ایم. حق مادر بالای ما بسیار زیاد است،

ما نمی‌توانیم آن را به گونهٔ کامل ادا کنیم. شاعری در وصف مادر چنین

سروده است:

پستان به دهن گرفتن آموخت	گویند مرا چو زاد مادر
بیدار نشست و خفتن آموخت	شب‌ها بر گاه‌واره من
الفاظ نهاد و گفتن آموخت	یک حرف و دو حرف برزبانم
تا شیوهٔ راه رفتن آموخت	دستم بگرفت و پا به پا برد
تا هستم و هست دارمش دوست	پس هستی من ز هستی اوست

ایرج میرزا

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

یک بیت شعر را روی تخته املا بنویسید.

برای کلمه‌های (زحمت، پرورش و هستی) در کتابچه‌های خود جمله بنویسید.

در مورد زحمت‌هایی که مادر در پرورش ما می‌کشد، چند سطر بنویسید.

ما در برای پرورش ما چه زحمت‌هایی را متحمل می‌شود؟

چگونه می‌توانیم حقوق مادر را به جا آریم؟

بیت زیر را به دوستان تان خوانده، معنا کنید.

پس هستی من ز هستی اوست تا هستم و هست دارمش دوست

ما در مهریان ترین موجود در زندگی ما بوده؛ و یگانه کسی است که بیشترین زحمت را برای

پرورش ما تحمل کرده است؛ پس باید او را دوست داشت و همیشه احترام کرد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	الفاظ	جمع لفظ، سخن‌ها
۲	شیوه	طریق، روش
۳	هستی	موجودیت

در مورد حقوق مادر یک مقاله کوتاه بنویسید.

حکایت

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند، جای کاربرد فعل را در جمله بشناسند و ضررهای خواست بیجا را بدانند.

پرسش‌ها

به نظر شما هوس‌های بیجا و بی مورد چه ضرر دارد؟

آیا دیده یا شنیده اید که کسی هوس بیجا کرده باشد؟

روزی یک مورچه برای جمع‌آوری دانه از راهی می‌گذشت؛ ناگهان نزدیک کندوی عسل رسید و از بوی آن دهانش پر آب شد؛ چون کندوی عسل بالای سنگ بلندی قرار داشت، مورچه هر قدر سعی کرد نتوانست بالا ببرود و به آن برسد؛ ناچار از مورچه بالدار کمک خواست.

مورچه بالدار گفت: از این هوس دست بردار؛ زیرا عسل چسپناک است

و دست و پایت در آن گیر می‌ماند. مورچه گفت: اگر دست و پای کسی در عسل گیر می‌ماند، هیچ کس عسل نمی‌خورد. مورچه بالدار گفت: ممکن کسی پیدا شود ترا کمک کند؛ اما من با تو همکاری کرده نمی‌توانم. در این وقت مگسی رسید و به مورچه گفت: آیا عسل می‌خواهی؟ من حاضرم ترا کمک کنم! مورچه با خوشحالی گفت: بله، آرزو دارم مقداری عسل بخورم. مگس مورچه را از زمین بلند کرده، نزدیک کندو رساند و خودش رفت. مورچه با اشتهای تمام از عسل چشید و گفت: واه واه، چه بوبی، چه مزهٔ شیرینی! بعد کمی پیش رفت تا میان کندو رسید، ناگاه متوجه شد که دست و پایش به عسل چسبیده و دیگر نمی‌تواند از جایش حرکت کند. مورچه فریاد زد و برای نجات خود کمک خواست، در این وقت مورچه بالدار از آنجا می‌گذشت، دلش به حال او سوخت و نجاتش داده، گفت: من به تو گفته بودم که هوس‌های بیجا باعث درد سر و سرگردانی می‌شود، بعد از این مواطن باش که چنین هوسی نکنی و از مگس کمک نخواهی؛ زیرا او همدرد تو نیست و نمی‌تواند دوست و خیرخواه تو باشد. مورچه از این که نصیحت مورچه بالدار را نشنیده بود، و با خود عهد کرد که دیگر هوس بیجا نکند و مشورت‌های سودمند و مثبت دوستان خود را بشنود و به آن عمل کند.

❖ متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.

❖ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

❖ یک جمله متن درس را روی تخته بنویسید و زیر فعل آن خط بکشید.

❖ جمله‌های زیر را در کتابچه‌های تان رونویس کرده، تکمیل کنید.

۱- مورچه ناگهان نزدیک رسید.

۲- مورچه بالدار گفت: از این دست بردار.

❖ مورچه چرا از کار خود پشیمان شد؟

❖ شنیدن مشورت‌های سودمند دوستان چه اهمیت دارد؟

❖ در گروه‌ها راجع به مفهوم حکایت صحبت کنید.

❖ هوس‌های بیجا باعث درد سر و سرگردانی گردیده، انسان را خوار و ذلیل می‌سازد.

❖ انسان باید در کارهایی که انجام می‌دهد از دوستان و بزرگان مشورت بگیرد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	هوس	آرزو
۲	سعی	کوشش
۳	فریاد	آواز بلند
۴	باعث	سبب
۵	مواظب	متوجه
۶	نادرم	پشیمان

حکایت را دقیق بخوانید و لغت‌های جدید آن را بیرون نویس کرده، در جمله به کار ببرید.

اتحاد

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند و اهمیت اتحاد و اتفاق را بدانند.

پرسش‌ها

آیا می‌دانید اتحاد و اتفاق چه فایده‌ها دارد؟

به نظر شما نفاق و بدینی با عث چه می‌شود؟

با اطرافیان خود باید چگونه رویه کنیم؟

اتحاد و اتفاق در زندگی خانواده‌گی و اجتماعی اهمیت زیاد دارد؛ دین

اسلام نیز انسان‌ها را به اتحاد و همبسته‌گی امر نموده است. ملتی که

دچار نفاق و اختلاف‌های نژادی، قومی، زبانی، مذهبی و منطقه‌یی باشد،

با مشکلات و بدینهای زیادی رو به رو می‌گردد. برخلاف اگر در بین

مردم یک کشور اتحاد وجود داشته باشد، به پیشرفت‌های زیادی نایل

می گردد.

ما باید با همه اقوام ساکن در وطن؛ چون: تاجک، پشتون، هزاره،
نورستانی، بلوج، ازبک، ترکمن و غیره وحدت و دوستی خود را حفظ کنیم،
نگذاریم تا دشمنان افغانستان عزیز، در بین ما تفرقه بیندازند؛ همین گونه
همه ما باید در چهارچوب خانواده، مکتب، محل کار و محیطزیست نیز
اتحاد را در نظر گرفته، با اطرافیان خود با عطوفت و مهربانی برخورد
نماییم و هیچ گاهی به آن‌ها ضرر نرسانیم.

ترانه

پشتون و ترک و تاجکان	ما ازبکان، هزاره‌گان
گل‌دسته این بوستان	پروردۀ این گلشنیم
افغانستان، افغانستان	
زین پس به رغم دشمنان	سازیم ما ای دوستان!
جمهوری نسل جوان	بر جای آن نظم کهن
افغانستان، افغانستان	

متن درس را خاموشانه بخوانید.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید و کلمه‌های جدید آن را معنا کنید.

یک جمله در مورد اتحاد و اتفاق بنویسید و با آواز بلند بخوانید.

یک یک بیت «ترانه» را به نوبت روی تخته املا بنویسید.

اتحاد و اتفاق در زندگی خانواده‌گی و اجتماعی چه اهمیت دارد؟

اتحاد و همبسته‌گی چه خوبی‌ها دارد؟

در گروه خود راجع به اهمیت اتحاد و همبسته‌گی صحبت کنید.

ملتی که دچار نفاق و اختلاف‌های نژادی، زبانی، مذهبی و منطقه‌یی باشد با مشکلات و

بدبختی‌های زیادی رو به رو می‌گردد و دشمنان و بیگانه‌گان از این ضعف آن‌ها سوء استفاده زیاد می‌کنند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	اتحاد	وحدة و يك پارچه‌گی
۲	هرگز	هیچ وقت
۳	ذلت	خواری
۴	تفرقه	بی اتفاقی و جدایی
۵	وحدة	همبسته‌گی، يکی بودن
۶	عطوفت	مهربانی

در مورد اتحاد و اتفاق یک مقاله بنویسید و زیر قيدهای آن خط بکشید.

ایشار و فداکاری

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسنند، فعل ماضی یا گذشته را در آن مشخص نموده؛ در مورد ایشار و فداکاری معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

در رسم چه می‌بینید؟

به نظر شما خودگذری چگونه صفتی است؟

احمد در صنف دهم مکتب درس می‌خواند، پدرش مرد مسن بود و عاید ناچیزی داشت که با آن نمی‌توانست غذا و ضروریات زندگی خانواده خود را تهیه کند. او ناچار بود که از طرف شب نیز کار کند. وی با یکی از مؤسسات چاپ مجله قرارداد کرده بود که در بدل پول، نام و آدرس اشتراک کننده‌گان را روی پاکت‌ها بنویسد. روزی از این کار

شکایت کرده، گفت: می ترسم که کار شبانه مرا از پای نیندازد، احمد از شنیدن حرف های پدرش بسیار متأثر شد و در فکر فرو رفت که چگونه می تواند با پدرش کمک کند. بالآخره مفکوره بی به خاطرش رسید. نیمه شب هنگامی که پدرش به بستر خواب رفت، او پاکت های سفید را گرفته، سرگرم نوشتن آدرس ها شد و تقریباً پنجاه پاکت را نام نویس کرد. از آن شب به بعد احمد هر شب ساعت دوازده به نوشتن آدرس ها می پرداخت و صبح ها خسته از خواب بر می خاست تا این که اندک اندک کار به جایی رسید که دیگر نمی توانست با دقیق درس بخواند. از این رو پدرش چند بار او را نصیحت کرد؛ احمد تصمیم گرفت که بعد از این اول شب درس بخواند؛ سپس برای مدت دو ساعت پاکت ها را نام نویس کند.

پدر احمد بی خبر از همکاری پسرش یک روز به خانه آمد با خوشحالی گفت: در این ماه مزد کار شبانه ام چند برابر شده است!

احمد همچنان به همکاری خود با پدر ادامه می داد. در یکی از شبها که او مصروف کار بود دستش به کتابی که بالای میز بود خورد و کتاب روی زمین افتاد. صدایی برخاست که از اثر آن پدرش بیدار شد و دید، چراغ اتاق روشن است و احمد مصروف نوشتن نام روی پاکت ها است.

احمد از بیدار شدن پدر شتابزده شده بود، پی در پی می گفت: پدر مرا ببخش! پدر در حالی که اشک از چشمانش می ریخت سر و صورت پسرش را بوسه زد و گفت: پسرم تو مرا ببخش که به خاطر کمک با من و

خانوادهات این همه سختی را تحمل می‌کنی و من بی‌خبر از اصل موضوع
ترا مقصراً می‌دانستم.

احمد که گویی بار سنگینی را از دوشش برداشت بودند، آن شب با
خاطر آسوده به خواب رفت.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

برای فعل‌های (می‌کرد، گفته بود و رفته بود) یک یک جمله بنویسید.

چرا پدر احمد از طرف شب کار می‌کرد؟

احمد برای این‌که خانواده اش را کمک کند و هم درس بخواند چه تصمیم گرفت؟

احمد از کاری که انجام داده بود، چه احساس داشت؟

برای هر انسان ضرور است تا مشکلات اطرافیان و خانواده خود را درک کرده، برای آن یک راه
حل پیدا کند و با گذشت و فداکاری با آن‌ها همکاری نماید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	عاید	درآمد
۲	خسته	مانده
۳	متاثر	غمگین
۴	ناچیز	کم
۵	ناچار	مجبور

دو جمله در کتابچه‌های تان بنویسید که در آن‌ها فعل ماضی یا گذشته به کار رفته باشد.

روباه و زاغ

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و به مفهوم شعر پی ببرند.

در رسم چه می‌بینید؟

به نظر شما حیله‌گری و فریب کاری باعث چه می‌شود؟

آیا می‌دانید فرق بین انسان فریب‌کار و صادق چیست؟

زاغکی قالب پنیر بدید	به دهن بر گرفت و زود پرید
بر درختی نشست در راهی	که از آن می‌گذشت رو باهی
روبهٔ پر فریب و حیلت ساز	رفت پای درخت و کرد آواز
گفت واه واه، چه قدر زیبایی!	چه سری، چه دمی، عجب پایی!
پر و بالت سیاه رنگ و قشنگ	نیست بالاتر از سیاهی رنگ!
گر خوش آواز بودی و خوشخوان	نبودی بهتر از تو در مرغان
zag chon خواسـت قار قار کند	تا که آوازش آشکار کند
طعمه افتاد چون دهان بگشود	روبـهـک جست و طعمـهـ را بـربـود

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

zaghi قالب بدىد

بر گرفت و زود پريid

بشنو و بگو

برداشت خود را از متن درس بيان کنيد.

در گروهها پيرامون خوش باوري زاغ و حيله گري رو باه بهث بحث کنيد.

به دوستانت بگو

پيام درس به ما مى رساند که باید هميشه قبل از انجام کاري در مورد آينده آن فكر کنيم؛

همچنان در باره حرفهایی که به ما گفته می شود دقت لازم نمایيم و نفع و زيان آن را در نظر گرفته،
به آن عمل کنيم.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
مکر، فریب	حیلت	۱
نمایان	آشکار	۲
آواز زاغ	قار قار	۳
خوراک	طعمه	۴
بازکرد	بگشود	۵
برداشت و برد	بربود	۶

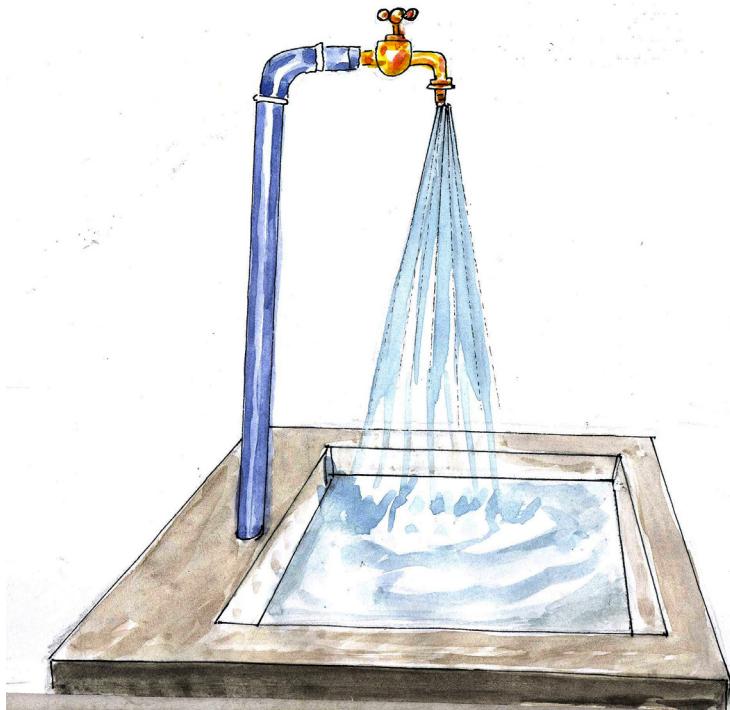
کارخانه‌گی

معنای لغت‌های جدید را حفظ نمایيد و شعر را به نثر تبدیل کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

اسراف

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، پیشینه‌ها را در آن تشخیص داده و زیان‌ها و راه‌های جلوگیری از اسراف را بدانند.

پرسش‌ها

در رسم چه می‌بینید؟

آیا می‌دانید اسراف و اضافه خرجی، چه ضرر دارد؟

چطور می‌توانیم از اسراف و اضافه خرجی جلوگیری کنیم؟

اسراف و اضافه خرجی، در هیچ کاری پسندیده نیست؛ در مصرف هر چیز، باید از اعتدال و صرفه‌جویی کار بگیریم؛ حتی آب را باید ضایع نکنیم و پس از گرفتن آب شیردهن نل را بسته نماییم. بدون ضرورت چراغ را روشن نگذاریم. چوب، زغال، گاز و دیگر مواد سوخت را به اندازه ضرورت مصرف کنیم. پول را در راه مناسب خرج نماییم.

اگر در مصرف روزانه صرفه‌جویی و احتیاط نکنیم، به اقتصاد خود، خانواده و کشور خود صدمه می‌زنیم. دین اسلام اسراف را منع کرده است. برای اینکه از این عادت ناپسند رهایی یابیم ضرور است از عقل و خرد کار بگیریم.

بخوان و بنویس

❖ متن درس را در گروههای دو نفری به کمک هم بخوانید.

❖ متن درس را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌های جدید آن را معنا کنید.

❖ پیشینه‌ها را از متن درس دریافت نموده و روی تخته رونویس کنید.

❖ جمله‌های زیر را با استفاده از پیشینه‌های مناسب تکمیل کنید:

۱- اسراف و اضافه خرجی هیچ کاری پسندیده نیست؛ مصرف هر چیز باید

..... اعتدال کار بگیریم.

اگر در مصرف اشیا دقت نکنیم باعث چه می‌شود؟

حرص و طمع چه بار می‌آورد؟

در متن درس کدام پیشینه‌ها وجود دارد؟ نام بگیرید.

به دوستانت بگو

اگر در مصرف روزانه از احتیاط و صرفه‌جویی کار نگیریم، به اقتصاد خود، خانواده و کشور خود صدمه می‌زنیم؛ همچنان اگر در مصرف توجه نکنیم، ناگزیر می‌گردیم از حق خود زیاد تر بخواهیم و این موضوع سبب حرص و طمع شده، حق دیگران را ضایع می‌کنیم.

پیشینه‌ها در زبان فارسی دری به کلمه‌های نا مستقلی گفته می‌شود که اجزای جمله را به هم پیوست می‌سازد. پیشینه‌ها عبارتند: از: به، بر، با، برای، در، از، بهر، تا و غیره.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	اسراف	زیاده‌خرجی
۲	جلوگیری	خودداری
۳	اعتدال	میانه‌روی
۴	صرفه‌جویی	پس‌انداز
۵	بی‌مورد	بی‌جا

جمله‌هایی بنویسید که در آن‌ها پیشینه‌های (از، در، به) به کار رفته باشد.

ضررهاي دروغ‌گويي و سخن‌چيني

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و درباره ضررهاي دروغ‌گويي و سخن‌چيني معلومات به دست آورند.

کي مي تواند بدی‌های دروغ‌گویی و سخن‌چینی را به دیگران واضح سازد؟

چرا آدم راست‌گو را همه دوست دارند؟

آيا مي‌دانيد سخن‌چيني چه عواقبی دارد؟

راست‌کاري و راست‌گويي کار خوب است؛ اما دروغ گفتن تاریکي ايمان مي‌باشد. دروغ‌گويي انسان را کوچک ساخته و تأثير بدی بالاي شخصيت او مي‌گذارد و انسان را در اجتماع بد جلوه مي‌دهد؛ همچنان سخن‌چيني مانند دروغ انسان را خوار و شرمسار مي‌سازد. انسان باید از اين عمل زشت، خود داري کند. و اگر بین دونفر اختلاف وجود داشته باشد، باید سخن يكی را به دیگري بگويد که نفرت آن‌ها زياد گردد. شاعري در اين مورد گفته است:

کجا روز محسر شود رستگار	کسی را که ناراستی گشت کار
چراغ دلش را نباشد فروغ	کسی را که گردد زبان دروغ
دروغ آدمی را کند بی وقار	دروغ آدمی را کند شرمسار
که او را نیارد کسی در شمار	ز کذاب گیرد خردمند عار
که کاذب بود خوار و بی اعتبار	دروغ ای برادر مگوزینهار!
کزو گم شود نام نیک، ای پسر	ز ناراستی نیست کار بتر
سعده شیرازی	

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

کلمه‌های (دروغ‌گویی و سخن‌چینی) را در جمله‌ها به کار برد، روی تخته بنویسید.

مفهوم بیت زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید.

میان دو کس جنگ چون آتش است سخن‌چین بدخت هیزم کش است

به معنای شعر گوش فرا دهید.

یک یک بیت شعر را به نوبت معنا کنید.

راست کاری چه فایده و سخن‌چینی چه ضرر دارد؟

دروغ‌گویی و سخن‌چینی بالای شخصیت انسان چه تأثیر دارد؟

در گروه‌ها پیرامون مفهوم شعر بحث کرده، خلاصه آن را بیان کنید.

به دوستانت بگو

دروغ‌گویی و سخن‌چینی یک عادت زشت و ناپسند است. خداوند ﷺ از انسان‌های دروغ‌گو

وسخن‌چین ناراض می‌باشد.

کسانی که عادت به دروغ گفتن و سخن‌چینی دارند، نزد مردم بی‌اعتبار و خوار می‌باشند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
مرتبه، درجه، بزرگواری	شخصیت	۱
شرمنده	شرمسار	۲
امان، پناه جستن	زینهار	۳
دروغ‌گو	کاذب	۴
روشنایی	فروغ	۵
عزت	وقار	۶
عاقل و دانا	خردمند	۷
رهایی‌یافته	رستگار	۸

شعر را حفظ نموده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

اخلاص در عمل

هدف: شاگردان شعر را درست بخوانند و بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

به نظر شما دروغ‌گویی چه ضرر دارد؟

کینه‌ورزی و حسد باعث چه می‌شود؟

پاک دارد چهار چیز، از چهار چیز

هر که باشد اهل ایمان ای عزیز!

تاکه ایمان ت نیفتد در زیان

پاک دار از کذب و از غیبت زبان

شمع ایمان ترا باشد خیا

پاک گر داری عمل را بی‌ریا

مرد ایماندار باشی والسلام

چون شکم را پاک داری از حرام

ور ندارد، دارد ایمان خعیف

هر که دارد این صفت باشد شریف

روح اور اره سوی افالاک نیست

هر که باطن از حرامش پاک نیست

است بی حاصل چون نقش بوریا

چون نباشد پاک اعمال از ریا

درجهان از بنده گان خاص نیست

هر که را اندر عمل اخلاص نیست

کار او پیوسته با رونق بود

هر که کارش از برای حق بود

شیخ فریدالدین عطار

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.

 درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

 هر کدام یک بیت شعر را به نوبت معنا کنید.

 برداشت خود را از شعر بنویسید.

 واژه‌های (حسد، ریا و ضیا) را در جمله‌های مناسب به کار برد، روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

 بیت زیر چه معنا دارد؟

پاک دار از کذب و از غیبت زیان تا که ایمان نیفتند در زیان

 از متن درس کدام نکته‌ها را آموختید؟ نام بگیرید.

 در گروه‌ها پیرامون ضررها کارهای ناشایسته و دوری از آن‌ها صحبت کنید.

به دوستانت بگو

 مومن کامل از دروغ‌گویی و غیبت پرهیز نموده، کارهای خود را با صدق و اخلاص و بدون ریا انجام می‌دهد؛ همین طور از حرام‌خوری دوری می‌کند تا خشنودی خداوند الله را حاصل نماید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
نیت پاک	اخلاص	۴	خود نمایی	ریا	۱
زیبایی، تابش	رونق	۵	بدخواهی و بخل	حسد	۲
خدای پرست	عارف	۶	روشنی	ضیا	۳

کارخانه‌گی

بیت‌های شعر را حفظ کرده، در بارهٔ حسد و غیبت چند سطر بنویسید.

وطن

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و احساس وطن‌دوستی در وجودشان تقویت گردد.

پرسش‌ها

آیا می‌دانید وطن ما در کدام قاره موقعیت دارد؟

آیا ولایت‌های افغانستان را نام گرفته می‌توانید؟

وطن ای نیکو نامت افغانستان!

هوایت خوش و منظرت دلستان

روان بخش دلهاست بوم و برت

سر الفت ما و خاک درت

زبس دارد، از گردش دهر یاد

لقب یافت بلخ تو، ام‌البلاد

به عالم بلنداست، نام هرات

بدخشانت از لعل شد سرخرو بود معدن لاجورد، اندرو
 چه خوش فیض جاریست با هیرمند که تازه است از و مزرع کشتمند
 ثمر خیز از بس بود، کندهار خجل ساوه را می‌کند از انار
 گرشک و فراه تو معمور باد ز خاکت پراگنده گی دور باد
 سخن ساز کردم چو از غزنهات سپهر برین می‌شود فتنهات
 زمین و فضای کابل پر گلت جهان مست و شیداست چو بلبلت
 فلک در کمین گزندت مباد

تزلزل به کاخ بلندت مباد!

قاری عبدالله

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.

سرخرو	جاهای خالی جمله‌های زیر را با صفت‌هایی که با جمله مطابقت داشته باشد از
گوارا	داخل چوکات انتخاب کرده تکمیل سازید.
با ارزش‌تر	وطن عزیز ما افغانستان هوای دارد.
شیرین‌تر	لعل بدخشان نسبت به لعل جهان دیگر است.
خوبیو	انار افغانستان نسبت به انار دیگر کشورها است.
زیبا	به عالم است نام هرات.
بلندترین	بدخشانت از لعل شد.....
بلند	

هر کدام یک بیت شعر را به نوبت معنا کنید.

در شعری که خواندید از کدام ولایت‌های افغانستان نام برده شده است؟

برای کلمه‌های (نیکو، دلستان، معمور و دهر) یک یک جمله بگویید.

در گروه‌ها پیرامون مفهوم شعر بحث کنید.

قاری عبدالله از شاعران معاصر افغانستان است. او در شهر کابل دیده به جهان گشوده است

کتاب‌های زیادی را برای معارف افغانستان تألیف نمود. آثار ادبی و فرهنگی از او بر جا مانده است

که هر کدام از ارزش علمی و ادبی برخوردار اند.

کشور ما افغانستان یک مملکت کوهستانی است که دارای آب و هوای گوارا و مناظر دیدنی

می‌باشد. هرات، بلخ کندهار، بدخشنان، فراه، غزنی و کابل از ولایت‌های باستانی و مشهور آن

می‌باشند.

لغت‌ها

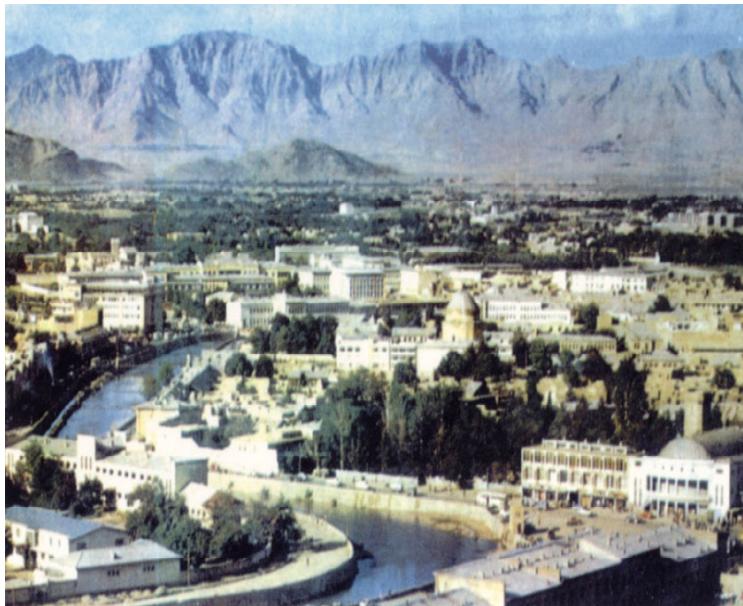
شماره	لغت	معنا
۱	منظر	جای نظر انداختن
۲	دهر	زمانه، روزگار
۳	لعل	سنگ قیمتی سرخ رنگ
۴	لاجورد	سنگ معدنی به رنگ آبی
۵	الفت	دوستی، همدلی
۶	برین	بلند
۷	دلستان	دلکش، دلربا
۸	ام‌البلاد	مادر شهرها
۹	معمور	آبادشده
۱۰	سپهر	آسمان
۱۱	روان‌بخش	روح‌بخش

معنای لغت‌ها را حفظ کنید و آن‌ها را در جمله به کار ببرید.

کابل

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و جمع بندی کلمه‌ها را بیاموزند.

پرسش‌ها

آیا می‌دانید تصویر بالا مربوط کدام ولایت افغانستان است؟

به نظر شما کدام جاهای تاریخی در شهر کابل وجود دارد؟

آیا در مورد پیشینهٔ تاریخی شهر کابل چیزی شنیده اید؟

کابل پایتخت افغانستان است. آب و هوای کابل معبد می‌باشد.

دریایی کابل از بین این شهر می‌گذرد و آن را به دو حصة شمالی و جنوبی جدا می‌سازد. شهر کابل دارای پیشینهٔ تاریخی زیاد است. جاهای

تاریخی؛ مانند: بالاحصار، دیوار تاریخی کابل شاهان، منار آزادی، سپاهی گمنام، قصر دارالامان و غیره در این شهر می‌باشد. در این شهر مکتب‌ها، شفاخانه‌ها و فابریکه‌های زیادی وجود دارد؛ همچنان شهر کابل عدهٔ زیادی از شاعران، نویسنده‌گان، دانشمندان و شخصیت‌های فرهنگی را در دامان خود پرورده است که آثار و کارکردهای آن‌ها در غنامندی زبان و ادبیات و فرهنگ کشور ما نقش مهم داشته است.

پیداوار زراعتی کابل عبارتند از: جو، جواری، گندم، پیاز، کچالو، سیب، ناک، زردالو، بهی، آلو، شفتالو، انار، انواع انگور و غیره.

بخوان و بنویس

❖ متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.

❖ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

❖ از جمله‌های زیر اسم‌ها را بیرون نویس کنید:

● کابل پایتخت افغانستان است.

● شهر کابل شاعران، نویسنده‌گان و دانشمندان زیادی را در دامان خود پرورش داده است.

● پیداوار زراعتی کابل شامل: جو، جواری، گندم، سیب، ناک، انار می‌باشد.

 با اضافه نمودن پسوندهای (ان، گان، یان و ها) در اخیر اسم‌های زیر، آن‌ها را به شکل جمع

تبديل کنید؛ مانند:

● آشنا	● پرنده	● معلم - معلمان
● انار	● سبب	● دانا
● شاعر	● نویسنده	● شهر
● جواری	● گندم	● دانشمند

پایتخت کشور عزیز ما چه نام دارد؟

 جاهای تاریخی شهر کابل کدام‌ها اند؟

 در چند گروه پیرامون شخصیت‌های ادبی و فرهنگی، جاهای تاریخی و پیداوار زراعتی شهر

کابل صحبت کنید.

کابل پایتخت افغانستان است. این شهر از جمله شهرهای تاریخی افغانستان می‌باشد.

 جمع اسم: در زبان دری اسم وقتی جمع می‌گردد که بر بیشتر از یک چیز دلالت کند و پسوندهای آن عبارت‌اند از: (ان، ها، یان و گان): مانند:

معلم - معلمان

کتاب - کتاب‌ها

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
برابر	معتدل	۱
توانگری، بینیازی	غنا	۲

در مورد شهر کابل یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید.

کلمه‌های مترادف و متضاد

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، کلمه‌های مترادف و متضاد را تشخیص کرده بتوانند.

کی می‌تواند مترادف کلمه (بزرگ) را بگوید؟

کی می‌تواند متضاد کلمه (روز) را بگوید؟

هم معنا (مترادف)

کلمه‌هایی را گویند که در نوشتن مختلف؛ ولی در معنا، یکسان باشند؛ مانند: خوب و نیک، راستی و صداقت، علم و دانش، ترقی و پیشرفت، تعلیم و آموزش و...

• راستی و صداقت یک صفت خوب و نیک است.

• علم و دانش سبب ترقی و پیشرفت جامعه می‌گردد.

متضاد

کلمه‌هایی را گویند که در شکل و در معنا مختلف و ضد هم باشند؛ مانند: شب و روز، تلاش و غفلت، کامیابی و ناکامی، دشمن و دوست، دانا و نادان و ...

• در اول بهار، شب و روز یک برابر می‌شود.

• سعی و تلاش باعث کامیابی و غفلت باعث ناکامی می‌گردد.

دشمن دانا که غم جان بود بهتر از آن دوست که نادان بود

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید و چند کلمهٔ مترادف و متضاد در کتابچه‌های تان بنویسید.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

هم معنای کلمه‌های (جامه، زر و خاموش) را روی تخته بنویسید.

ضد معنای کلمه‌های (شب، پُخته و دانا) را روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

کلمه‌های هم‌معنا (مترادف) را تعریف نموده، با مثال واضح سازید.

کلمه‌های متضاد را تعریف نموده، با مثال واضح سازید.

در گروه‌های دو نفری هم‌معنای (مترادف) کلمه‌ها را دریابید؛ طوری که یک نفر یک کلمه را

بگوید؛ مانند: زیبا و نفر دیگر هم‌معنای آن را پیدا کند؛ مانند: قشنگ.

به دوستانت بگو

هم‌معنا به کلمه‌هایی گفته می‌شود که در شکل مختلف؛ ولی در معنا یکسان باشند و متضاد،

به کلمه‌هایی گفته می‌شود که هم در شکل و هم در معنا مختلف و ضد هم باشند.

کارخانه‌گی

فهرستی از کلمه‌های هم‌معنا (مترادف) و فهرستی از کلمه‌های ضد معنا (متضاد) را در کتابچه‌های

خود ترتیب نمایید.

قصر دارالامان

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، در مورد قصر دارالامان معلومات به دست آورده و کلمه‌های هم معنا را در متن تشخیص کنند.

پرسش‌ها

آیا آثار تاریخی شهر کابل را نام گرفته می‌توانید؟

کدام یک از شما قصر دارالامان را دیده است؟

قصر دارالامان زمانی، عمارت زیبا و با شکوهی بود. این اثر تاریخی در زمان پادشاهی امیر امام الله خان بالای تپه‌یی در قسمت جنوبی شهر کابل،

توسط انجینیران آلمانی و کارگران افغانی اعمار گردید. عمارت بزرگ و تاریخی دارالامان در سه طبقه ساخته شده و در ساختمان آن سنگهای خشتشی، سمنت و آهن به کار رفته بود. این قصر تاریخی در وسط باع زیبایی قرار داشت که زمانی در سرسبزی و شادابی خود، در منطقه نظیر و مانند نداشت و محل پذیرایی مهمانان خارجی و گردشگران بود؛ ولی متأسفانه در نتیجه جنگهای داخلی به یک ویرانه مبدل شده است.

اکنون کار بازسازی این قصر تاریخی آغاز یافته است، آرزو داریم که این قصر با شکوه، عظمت و جلال نخستین خود را باز یابد.

➊ متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های هم‌معنا را از آن بیرون نویس کنید.

➋ متن درس را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌های جدید آن را روی تخته بنویسید.

➌ مترادف کلمه‌های زیر را بنویسید.

..... ۱- زیبا،.....

..... ۲- شکوه،.....

..... ۳- مانند،.....

➍ جاهای خالی جمله زیر را با توجه به متن درس تکمیل کنید:

..... (قصر دارالامان در زمان پادشاهی بالای تپه‌یی در قسمت

. شهر کابل توسط انجینیران و کارگران اعمار گردید.

قصر دارالامان را به گونه مختصر معرفی کنید؟

قصر دارالامان در کدام قسمت شهر کابل موقعیت دارد و دارای چند طبقه است؟

هم معنای کلمه های (قصر، پادشاه و وسط) را بگویید.

در گروهها پیرامون قصر دارالامان صحبت نمایید.

قصر دارالامان در زمان پادشاهی امیر امان الله خان در قسمت جنوبی شهر کابل؛ البته در میان

باغی سرسبز که در آن زمان در شادابی خود مانند نداشت ساخته شده است.

در مورد تفاوت تصویرهای زیر صحبت کنید؟

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
ساختمان	عمارت	۱
مجلل و باعظمت	باشکوه	۲
مانند	نظیر	۳
آباد	اعمار	۴
سرسبزی	شادابی	۵
تبديل شده	مبدل	۶

متن درس را در کتابچه‌های خود نوشته زیر کلمه‌های هم‌معنای آن خط بکشید.

ماشین چاپ

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند و در مورد مخترع و چگونه‌گی اختراع ماشین چاپ آگاهی حاصل کنند.

آیا می‌دانید ماشین چاپ توسط کی اختراع شد؟

به نظر شما توسط ماشین چاپ کدام چیزها به نشر می‌رسد؟

شش صد سال قبل از امروز در جرمنی طفلی در یک خانواده کوچک به دنیا آمد که نامش را گوتنبرگ گذاشتند. او به خواندن و نوشتن بسیار علاقه داشت، همیشه می‌آموخت و به فکر این بودکه به دیگران نیز خواندن و نوشتن را بیاموزاند. گرچه این کار بسیار مشکل بود؛ چون در آن وقت کتاب‌ها با دست نوشته می‌شد و ماشین چاپ وجود نداشت.

گوتنبرگ در سال ۱۴۲۸ م. از زادگاهش به فرانکفورت رفت و در آنجا

سنگ تراشی را پیشة خود ساخت. او گاهی روی سنگ‌ها حرف‌هایی می‌نوشت. روزی کاغذ را بالای حرف‌هایی که روی سنگ حک کرده و آن را سیاهی زده بود، فشار داد، متوجه شد که خط روی کاغذ نمایان گشت. بعد از این تجربه، بسیار خوشحال شد و کاغذ را به دوستانش نشان داد. همه او را تشویق کردند. بالآخره به اثر زحمت‌های زیاد توانست، حرف‌هایی را از فلز تهیه کند و توسط ماشین کوچکی که به نام (پروف پرس) یاد می‌شد و آن را از چوب و فلز ساخته بود به چاپ نوشه‌هایش اقدام کند. این کار نخستین گامی برای چاپ نوشه‌ها بود که ازان بعد گوتنبرگ به نام مخترع ماشین چاپ در جهان مشهور گردید.

● متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.

● متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

● برای کلمه‌های (نوشن، علاقه و مخترع) یک یک جمله بنویسید.

● در مورد اهمیت ماشین چاپ یک یک جمله بنویسید و با آواز بلند بخوانید.

● هر کدام یک سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

ماشین چاپ را کی اختراع کرد و از کدام کشور بود؟

کدام یک از شما دوست دارید از فکر خود چیزی بسازید؟

در گروهها راجع به اختراع و اهمیت ماشین چاپ صحبت کنید.

ماشین چاپ شش صد سال قبل توسط گوتنبرگ آلمانی اختراع شد. او حرفهایی را از فلز تهیه کرد و توسط ماشین کوچکی که به نام (پروف پرس) یاد می‌شد و آن را از چوب و فلز ساخته بود، اقدام به چاپ نوشته‌هایش کرد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
جای تولد	زادگاه	۱
تراشیدن	حک	۲
پدید آورنده، نوآور	مخترع	۳

متن درس را در کتابچه‌های تان رونویس کنید.

چگونه شهر خود را پاک نگهداشیم؟

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در باره مسؤولیت خود و دولت در پاکی شهر معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها
در رسم چه می‌بینید؟

❖ شهرداری چه خدمات را برای مردم انجام می‌دهد؟

❖ آیا می‌دانید همکاری با شهرداری چه اهمیت دارد؟

در کشور عزیز ما افغانستان، یک اداره مستقل به نام شهرداری وجود دارد. کارمندان این اداره در شهر و ولایت‌ها مصروف خدمت برای مردم اند که در بخش صفائی محیط کار می‌کنند؛ اما برای این‌که شهر ما، پاک و سرسبز باشد و از شیوع امراض گوناگون جلوگیری به عمل آید، باید همه در پاکی و سرسبزی آن بکوشیم و هر کدام ما آن را جزء مسؤولیت‌های خویش بدانیم؛ زیرا اگر محیط زیست ما آلوده گردد، زندگی در آن ناممکن می‌شود.

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید.

متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های مشکل را بیرون نویس کنید و در جمله‌ها به کار ببرید.

نام کسانی را که در پاکی محیط زیست باید سهم داشته باشند روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

ضد کلمه‌های زیر را بگویید.

(خدمت، مستقل، پاکی، ناممکن، زنده‌گی)

نقش ما در پاکی محیط و شهر چیست؟

داشتن محیط سرسبز و پاک چه فایده دارد؟

به دوستانت بگو

در کشور ما یک اداره مستقل به نام شهرداری وجود دارد. کارمندان این اداره در مرکز و ولایتها مصروف خدمت برای مردم و صفائی شهر اند.

پاک نگهداشتن محیط وظیفه هر شهروند کشور می‌باشد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
پاکی، نظافت	صفایی	۴	جای زنده‌گی	محیط زیست	۱
عام شدن	شیوع	۵	آزاد و مختار	مستقل	۲
ناپاک	آلوده	۶	وظیفه	مسؤولیت	۳

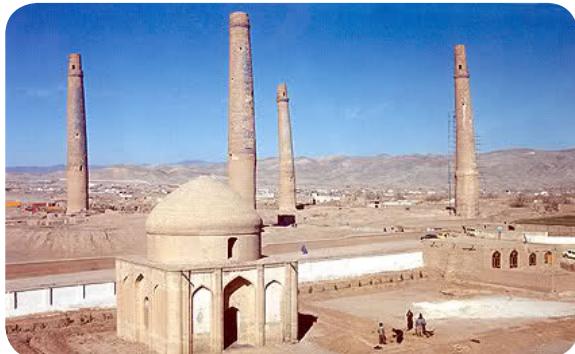

شاگردان در مورد کار و فعالیت‌های شهرداری در پاکی محیط زیست، در سه سطر یک مقاله

بنویسند.

هرات

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، در مورد ولایت هرات و جاهای تاریخی آن معلومات به دست آورده، کلمه‌های مترادف یا هم‌معنا را تشخیص کنند.

در تصویر چه می‌بینید؟

کدام یک از شما ولایت هرات را دیده است؟

آیا می‌دانید کدام اماکن تاریخی در ولایت هرات وجود دارد؟

هرات (هری) از ولایت‌های باستانی افغانستان است. این ولایت در غرب کشور موقعیت دارد و دارای پانزده ولسوالی می‌باشد. بادهای موسمی فصل تابستان در هرات بسیار شدید بوده، آسیاب‌های بادی را به حرکت می‌آورد. دریای هریرود، دریاچه کشک، گلران و کهنسان، در سرسبزی و شادابی هرات بسیار مؤثر است. گندم، برنج، انگور و خربوزه در این ولایت زرع می‌گردد. قناویز و قالین هرات بسیار مشهور است.

فابریکه‌های نختابی، نساجی و سمنت هرات در رشد صنعت کشور ارزش زیاد دارند. بندهای سلما، انجیل و کبکگان زمین‌های زیادی را آبیاری می‌کند. از جمله جاهای تاریخی هرات قلعه اختیار الدین، گازرگاه شریف، زیارت خواجه عبدالله انصاری و مسجد جامع را می‌توان نام برد. دانشمندان، هنرمندان، شاعران و نویسنده‌گان زیادی در این ولایت زنده‌گی کرده اند که آثار و نوشه‌های شان، گنجینه پربار ادبیات پارسی دری را غنا بخشیده است.

هرات دارای، مکتب‌ها، مؤسسه‌های عالی تعلیمی و فرهنگی، مرکزهای صحی و شفاخانه‌های زیاد می‌باشد. نشریه‌های ولایتی آن در تنویر افکار مردم اهمیت زیاد دارد.

بخوان و بنویس

- Men درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس کنید.
- Men درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

Men مترادف کلمه‌های (باستانی، سر سبز و بسیار) را از متن درس دریافت، روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

در ولایت هرات کدام دریاها وجود دارد؟

Men محصولات زراعی و صنعتی هرات را نام بگیرید.

Men محصولات زراعی و صنعتی در رشد اقتصاد کشور چه نقش دارند؟

Men در گروه‌ها راجع به جاهای تاریخی و فرهنگی ولایت هرات صحبت کنید.

به دوستانت بگو

هرات یکی از ولایت‌های تاریخی کشور ما است که در بخش‌های فرهنگ، علم، دانش، زراعت و صنعت از شهرت خاص برخوردار است. این ولایت دارای جاهای تاریخی زیاد است.

مسجد جامع هرات از مسجد‌های کهنی است که دارای معماری‌های با ارزش است و در زمان سلطان غیاث الدین غوری تهداب‌گذاری شده بود؛ بعد توسط تیموریان به دستور گوهرشاد بیگم همسر شاهزاده تیموری تزیین و تکمیل گردید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	قناویز	پارچه ابریشمی که بیشتر به رنگ سرخ است.
۲	تنویر	روشن ساختن
۳	مؤثر	تأثیرگذار
۴	زرع	کشت
۵	افکار	جمع فکر

برای لغت‌های داخل چوکات جمله‌های مناسب بنویسید.

منار جام

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون آثار تاریخی کشور؛ به ویژه منار جام

معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

منار جام در کدام ولایت کشور موقعیت دارد؟

چند اثر باستانی کشور را نام گرفته می‌توانید؟

وطن عزیز ما افغانستان، دارای آثار باستانی زیادی است که یکی از آن‌ها، منار جام می‌باشد. این منار در قریهٔ جام ولسوالی شهرک ولایت غور موقعیت دارد. بلندی آن ۳۶۳ متر بوده و در نزدیکی دریای هریرود واقع می‌باشد. در بعضی قسمت‌های آن آیات مبارک قرآن کریم با خط زیبا نگاشته شده است.

منار جام، در زمان سلطنت غوریان ساخته شده است و سالانه تعداد زیادی دانشمندان، پژوهشگران و جهانگردان از کشورهای مختلف برای دیدن آن به وطن می‌آیند.

منار جام در شناسایی تاریخ افغانستان؛ به ویژه دورهٔ غوریان به ما کمک زیاد می‌کند و از لحاظ اقتصادی نیز حائز اهمیت است.

بخوان و بنویس

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

 واژه‌های مشکل متن را بپردازی و بنویس کنید.

 کلمه‌های (منار، جهانگرد و پژوهشگر) را در جمله‌های مناسب استفاده کنید؛ طوری که قید در آنها به کار رود.

بشنو و بگو

 منار جام در کجا موقعیت دارد و بلندی آن چند متر می‌باشد؟

 منار جام در زمان سلطنت کدام خانواده، ساخته شد؟

 منار جام چه ارزش تاریخی دارد؟

به دوستانت بگو

 منار جام از جمله آبده‌های تاریخی کشور ما است که در زمان سلطنت غوریان ساخته شده و بلندی آن ۶۳,۳ متر می‌باشد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
نوشته	نگاشته	۱
سیاح، گردش‌گر	جهانگرد	۲

کارخانه‌گی

برای لغت‌های جدول بالا در کتابچه‌های خود جمله‌های مناسب بنویسید.

کندھار

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، با ولایت‌های باستانی و آبده‌های تاریخی کشور آشنايی حاصل کنند و پيشينه‌ها را تشخيص کرده بتوانند.

چهل زینه کندھار

در مورد ولايت کندھار چه مى دانيد؟

آيا مى دانيد افغانستان داراي چند ولايت است؟

تا به حال با کدام جاهای تاریخی کشور آشنا شده‌اید؟

کندھار از ولايت‌های تاریخی افغانستان بوده، دارای موقعیت جغرافیا يی مهم می‌باشد. آب و هواي کندھار در تابستان گرم و در زمستان معتمد است. اين ولايت در دوره ميرويس خان هوتك و احمدشاهدراني مرکز پادشاهي و پايتخت افغانستان بود.

موى مبارك، خرقه مبارك حضرت محمد ﷺ، گنبد طلائي احمدشاهدراني و چهل زينه، در اين ولايت قرار دارد.

چهل زينه از مشهورترین آبده‌های تاریخی و ميراث‌های گران‌بهای

فرهنگی کشور ما است که در سمت غربی شهر کندھار بالای کوه بلندی موقعیت دارد. این تاق از سنگ به دستور ظهیرالدین با بر تراشیده شده است که تا امروز نشانه‌های آن باقی است.

در ولایت کندھار انواع میوه پیدا می‌شود که انگور و انار آن شهرت زیاد دارد.

بخوان و بنویس

● متن درس را خاموشانه بخوانید.

● متن درس را با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های (کندھار، چهل زینه و گنبد طلایی) را در جمله‌های مناسب به کار برد، روی تخته بنویسید.

● در جمله‌های زیر پیشینه‌ها را مشخص کنید:

● کندھار از ولایت‌های تاریخی کشور ما است.

● آب و هوای کندھار در تابستان گرم می‌باشد.

● اکثریت مردم کندھار به زبان پشتو صحبت می‌کنند.

بشنو و بگو

● در ولایت کندھار کدام جاهای تاریخی وجود دارد؟

● میوه‌های مشهور ولایت کندھار کدام‌ها اند؟

● نگهداری و حفظ آثار باستانی چه اهمیت دارد؟

کندھار از ولایت‌های باستانی کشور ما است، در این ولایت آثار تاریخی زیادی وجود دارد که

مشهورترین آن‌ها چهل‌زینه می‌باشد.

انار و انگور از جمله میوه‌های مشهور ولایت کندھار می‌باشد.

لغت‌ها

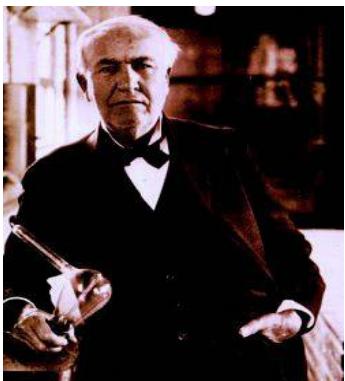
معنا	لغت	شماره
فایده گرفتن	استفاده	۱
راه	طريق	۲

نظر تان را در باره چگونه‌گی حفظ آثار و آبده‌های تاریخی کشور بنگارید.

ادیسن

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند، با ادیسن آشنا شوند و کلمه‌های متضاد متن را پیدا کرده بتوانند.

پرسش‌ها

برق در زنده‌گی انسان‌ها چه اهمیت دارد؟

گفته می‌توانید، از برق برای چه کارها استفاده صورت

می‌گیرد؟

ادیسن در سال ۱۸۴۷م. در شهر میلان کشور ایتالیا به دنیا آمد و در هفت ساله‌گی شامل مکتب گردید. روزی او از مکتب به خانه باز گشت و یادداشتی را به مادرش داده، گفت: این را معلم به من داد و گفت: « فقط مادرت بخواند ». مادرش در حالی که اشک از چشمانش سرازیر بود برای او چنین خواند: فرزند شما یک نابغه است و این مکتب برای او کوچک می‌باشد؛ آموزش او را خود به عهده بگیرید.

سال‌ها گذشت و مادرش از دنیا رفت؛ روزی ادیسن که اکنون بزرگ‌ترین مخترع قرن است، در کنج خانه، خاطراتش را مرور می‌کرد؛ برگه‌یی در میان شکاف دیوار دید. آن را با کنجدکاوی به دست آورد و خواند. در آن

نوشته بود: کودک شما کودن است، از فردا او را به مکتب راه نمی‌دهیم.

ادیسن ساعت‌ها گریست و در خاطراتش نوشت: توماس ادیسن، کودک

کند ذهنی بود که توسط یک مادر قهرمان به نابغهٔ قرن تبدیل شد.

کشف انرژی برق در ۲۱ اکتوبر ۱۸۷۹م. مهم‌ترین اختراع و میراث

او به جامعهٔ انسانی می‌باشد که به وسیلهٔ آن شب تاریک به روز روشن

تبدیل گردیده است.

متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

برای واژه‌های (نابغه، مخترع، کنجکاو و قهرمان) روی تخته یک یک جمله بنویسید.

كلمه‌های زیر را در کتابچه‌هایتان رونویس نموده، ضدمعنای هر یک را مقابلش بنویسید.

..... ۲- شب ۱- اشک

..... ۴- روشن ۳- کوچک.....

برق کدام سهولت‌ها را در زندگی ما فراهم ساخته است؟

برق توسط کی و در کدام سال اختراق گردید؟

در گروه‌ها پیرامون اهمیت و فایده‌های برق بحث کنید.

در مورد تفاوت‌های وسایلی که در دو تصویر زیر آمده است و هر کدام سهولت‌ها را به میان آورده است، صحبت کنید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
کسی که دارای هوش و استعداد فوق العاده باشد	نابغه	۱
اختراع کننده، کسی که چیزی را ایجاد کند	مخترع	۲
تکه کاغذ	برگه	۳
درز، چاک	شکاف	۴
غور و دقت	کنجکاوی	۵
از نظر گذراندن	مرور	۶

پیرامون اهمیت و فایده‌های برق یک مقاله بنویسید و کلمه‌های متضاد را در آن به کار برد.

صنعت‌های دستی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، پیرامون صنعت‌های دستی و اهمیت آن در اقتصاد کشور معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

به نظر شما صنعت‌های دستی در اقتصاد کشور چه اهمیت دارد؟

آیا صنعت‌های دستی مشهور کشور را نام برده می‌توانید؟

صنعت‌های دستی هر کشور، میراث فرهنگی مردم آن بوده، نشان دهنده کارکردها و فعالیت‌های مردمان آن کشور در طول تاریخ می‌باشد.

میراث‌های فرهنگی کشور ما، تنها حاصل کار شخصیت‌های نامدار تاریخ نه؛ بلکه نتیجهٔ زحمت تمام مردم وطن عزیز ما می‌باشد؛ همان‌گونه که هر شخص نظر به ذوق و استعداد خود و نیازهای جامعه می‌تواند پیشه یا مسلکی را انتخاب کند؛ بدین ترتیب تنوع پیشه‌ها و صنعت‌ها در افغانستان به میان آمده است.

صنعت‌های دستی افغانستان را که قدامت تاریخی و شهرت جهانی دارد، چنین می‌توان نام برد: گلیم‌بافی، قالین‌بافی، نمدبافی، بوریابافی، کاشی‌کاری، کلالی، کندن‌کاری چوب، شیشه‌سازی، سوزن‌دوزی، گچ‌کاری و غیره. از جمله صنعت‌های دستی، شیشه‌سازی و گچ‌کاری هرات، قالین‌بافی ولایت‌های شمال، سوزن‌دوزی زنان ولایت کندهار و کندن‌کاری چوب ولایت نورستان شهرت جهانی دارد.

صنعت‌های دستی در بلند بردن اقتصاد کشور نقش ارزنده و مهم داشته و از جمله صادرات مهم کشور ما می‌باشند.

متن درس را خاموشانه بخوانید.

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

نام چند صنعت دستی کشور را روی تخته بنویسید.

دو سطر متن درس را در کتابچه‌های خود املا بنویسید.

چگونه می‌توان از طریق صنعت‌های دستی اقتصاد خانواده و کشور را تقویت کرد؟

در کشور ما کدام صنعت‌های دستی بیشتر مشهور است؟

صنعت قالین‌بافی کدام منطقه‌های کشور شهرت جهانی دارد؟

به تصویرهای زیر نگاه کرده، در مورد هر یک صحبت کنید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
پیشه، هنر، ساختن	صنعت	۱
چیزی باقی مانده از گذشته‌گان	میراث	۲
علم و دانش، ادب و معرفت، تعلیم و تربیت	فرهنگ	۳

کلمه‌های (صنعت، قالین بافی، معماری و نجاری) را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های خود بنویسید و زیر اسم‌ها و فعل‌های آن خط بکشید.

ابوعلی سینای بلخی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت‌ها و دانشمندان نامدار کشور آگاهی حاصل نمایند.

آیا می‌دانید ابوعلی سینای بلخی کی بود؟

به نظر شما دانشمند به چه کسی گفته می‌شود؟

ابوعلی حسن بن عبدالله در سال ۵۷۰ هـ. ق. در یکی از روستاهای بخارا در خانواده با دانش به دنیا آمد. پدرش عبدالله از اهالی بلخ و مادرش از بخارا بود. ابوعلی سینا از آوان کودکی هوش و ذکاوت زیاد داشت. قرآن کریم، حساب، ریاضیات و صرف و نحو را نزد پدر خویش آموخت.

در پنج ساله‌گی به مکتب رفت و پس از فراغتی علوم متداول آن

روزگار؛ مانند: حفظ قرآن کریم، ریاضیات، صرف و نحو و غیره سر آمد
روزگار خویش گردید.

در هنگام فراغت به گردش در دشت و صحراء می‌رفت و از مشاهده طبیعت لذت می‌برد و کسب تجربه می‌نمود. به گیاهان و حیوان‌ها علاقه ویژه داشت، از این رو به دانستن خواص گیاهان دارویی علاقه‌مند گردید. ابن سینا از نامدارترین فیلسوفان و دانشمندان جهان اسلام می‌باشد که به نام طبیب شرق نیز شهرت یافته است. ابن سینا آثار زیادی از خود بر جا گذاشته است که تعداد آن‌ها به ۴۵۰ جلد کتاب و رساله در علوم مختلف می‌رسد. بیشترین آثار او در طب و فلسفه است. مشهورترین آن کتاب‌های قانون در طب و شفا در فلسفه می‌باشد؛ چنانچه تا امروز در دانشگاه‌های شرق و غرب تدریس می‌گردد.

نمونه سخن

زان پیش که از جهان فرو مانی فرد
آن به که نباید پشمیمانی خورد
امروز بکن! چو می‌توانی کاری
فردا چه کنی؟ چون نتوانی کاری

بخوان و بنویس

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های مشکل را از متن درس بیرون نویس کنید.

واژه‌های مشکل را به کمک معلم معنا نموده، در جمله‌های مناسب به کار ببرید و در کتابچه‌های

خود بنویسید.

در مورد زنده‌گی آینده خود یک متن بنویسید و آرزوهای خود را در آن انعکاس دهید.

بشنو و بگو

نام مکمل ابوعلی سینای بلخی چیست؟

به مفهوم درس و معنای شعر توسط معلم گوش فرا دهید.

ابوعالی سینای بلخی را به کدام لقب یاد می‌کردند؟

کدام آثار ابوعلی سینا در شرق و غرب تدریس می‌گردد؟

به دوستانت بگو

ابوعالی سینا، دانشمند و فیلسوف بزرگ خراسان زمین (افغانستان کنونی) است که از خود آثار

زیادی بر جای گذاشته است. در علم طب بیشترین اکتشافات را نموده که نوشتته‌های او تا به حال

مورد استفاده دانشمندان قرار دارد. در شعر نیز دسترسی داشته و از او اشعاری به زبان‌های دری

و عربی وجود دارد.

کتاب قانون و شفا در طب و فلسفه توسط ابوعلی سینا نوشته شده است که تا امروز در دانشگاه‌های

دنیا تدریس می‌گردد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	ویژه	خاص
۲	فیلسوف	حکیم، عالم
۳	ابن	پسر
۴	فرد	جاداشدن، یک و تنها

چهار بیت اول شعر را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

نمونهٔ شعر ابن سینا را حفظ کنید.

عبدالعلی مستغنی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، پیرامون شخصیت ادبی عبدالعلی مستغنی معلومات به دست آورده و صفت‌ها را در متن تشخیص کرده بتوانند.

کدام شاعران را می‌شناسید؟

شعر کدام شاعر را حفظ دارد؟

عبدالعلی مستغنی، شاعر کشور ما فرزند ملا رمضان می‌باشد که در سال ۱۲۹۳ هـ.ش. در بالا حصار کابل تولد شده است. او آموزش‌های نخستین را از پدرش آموخت و بعد به فراغتی علوم متداول آن زمان پرداخت؛ چون ذوق و استعداد هنری داشت به زودی شاعر شد و به زبان‌های دری و پشتو شعر سروده است که مورد پسند اهل ادب قرار گرفت، مستغنی به زبان عربی نیز تسلط داشت.

او مدتی به حیث استاد مضمون ادبیات دری، در لیسهٔ حبیبیه خدمت نموده است. عبدالعلی مستغنی در سال ۱۳۵۲ هـ.ش. وفات کرد.

نمونه سخن

وطن را از معارف می دهد اهل وطن رنگی
بلی، باشد چمن را از گل و سرو و سمن رنگی
دهند از سعی خویش این خانه را اهل وطن زینت
که بیجوش ریاحین نیست بر روی چمن رنگی

★ متن درس را خاموشانه بخوانید و صفت‌ها را از آن بیرون نویس کنید.

★ متن درس را با آواز بلند بخوانید.

★ جمله زیر را با کلمه مناسب در کتابچه‌های خود تکمیل کنید.

عبدالعلی مستغنى شهیر کشور ما است.

(نویسنده، مؤرخ، شاعر و خبرنگار)

★ دو بیت اخیر متن را روی تخته املا بنویسید.

★ عبدالعلی مستغنى کی بود و به کدام زبان‌ها شعر سروده است؟

★ مفهوم شعر را بیان کنید.

★ جمله‌هایی را که در آن‌ها صفت به کار رفته است از متن درس انتخاب نموده و با آواز بلند بخوانید.

صفت کلمه‌یی است که حالت و چگونه‌گی اسم را بیان می‌کند؛ مانند:

خوب - خوبتر ، بهتر - بهترین

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
توانایی	استعداد	۱
نام گل	سمن	۲
تاریخ نویس	مؤرخ	۳
آرایش	زینت	۴
جمع ریحان، گیاهی خوشبو	ریاحین	۵
مشهور، نامدار	شهری	۶

کلمه‌های (بزرگ، خوب، شهیر و شیرین) را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های خود بنویسید.

لطیفه

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

به نظر شما لطیفه به کدام موضوعات می‌پردازد؟

آیا تا حال کدام لطیفه یا قصه خوانده یا شنیده اید؟

به نظر شما اگر انسان تنبل و کاهل باشد چه ضرر می‌کند؟

در یکی از قریه‌های دور از شهر یک زن و شوهر تنبل زنده‌گی می‌کردند، آن‌ها گاو و گوساله‌بی داشتند که از شیر آن استفاده می‌نمودند. شوهر، روزانه گاو را برای چراندن به چراگاه می‌برد و نزدیک شام دوباره آن را به خانه می‌آورد. زن وظیفه داشت که علاوه بر پخت‌وپز و دیگر کارهای منزل، بعد از آمدن شوهرش دروازه قلعه را نیز بیندد. یک شب زن فراموش کرده بود که دروازه را بیندد، هنگام خواب به شوهرش

گفت: امشب تو باید آن را بیندی، مبادا دزد بیاید و وسایل خانه و گاو ما را ببرد؛ اما شوهرش قبول نکرد. آن‌ها در حال گفتگو بودند که دزد آمد، زن و شوهر از دیدن دزد وارخطا شده، حیران ماندند. دزد دید که کسی مزاحمش نیست، با جرأت داخل خانه شده، وسایل خانه و گاو را برداشت و دزد دور شد، شوهر به خانمش گفت: حالا برو و دروازه را بیند! زن گفت: ضرورت نیست که دروازه را بیندم؛ زیرا به غیر از من و تو هیچ چیز دیگر در خانه باقی نمانده است.

که چون کاهلی پیشه گیرد جوان

بماند تنش پست و تیره روان

فردوسی

متن درس را با آواز بلند بخوانید.

مفهوم لطیفه را در دو جمله بنویسید.

بیت زیر را به نثر تبدیل کنید.

بماند تنش پست و تیره روان

که چون کاهلی پیشه گیرد جوان

چرا مرد دروازه قلعه را بسته نکرد؟

وقتی مرد دروازه قلعه را بسته نکرد چه نتیجه گرفت؟

از لطیفه چه نتیجه گرفتید؟ بیان کنید.

اگر انسان تنبلی و کاهلی را جزء عادت‌های خود سازد چه ضررهايی را متقبل می‌شود؟

در گروه‌ها پیرامون ضررهاي تنبلی صحبت کنید.

به دوستانت بگو

تنبلی و کاهلی از عادت‌های بد و ناپسند است.

انسان تنبل و بیکاره هرگز در کارهای خود موفق نمی‌شود و در زندگی به مشکلات زیاد مواجه می‌گردد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
وقت	هنگام	۱
تنبلی	کاهلی	۲
زحمت دهنده	مزاحم	۳
روح	روان	۴
قبول کننده	متقبل	۵

لطیفه را در کتابچه‌های خود بنویسید و معنای لغت‌ها را حفظ کنید.

ابریشم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسنده طریقه به دست آورن ابریشم را دانسته و زمان‌های فعل را در متن تشخیص دهند.

پرسش‌ها

در رسم چه را می‌بینید؟

نام کرم پیله را شنیده اید؟

آیا می‌دانید تکه ابریشمی از چه به دست می‌آید؟

نسیم از طرف اداره‌یی که در آن کار می‌کرد، برای چند روز به هرات رفته بود. هنگام برگشت برای خواهرش فاطمه دو دانه دستمال تحفه آورد. فاطمه از تحفه او بسیار خوش شد و گفت: نسیم جان، چرا یک دستمال نسبت به دیگرش نرم و لطیف است؟ نسیم گفت: دستمالی که نرم و لطیف است از ابریشم بافته شده است و آن دستمال دیگر از سند.

فاطمه از برادرش پرسید: سُند و ابریشم، از هم چه فرق دارند؟

تکه سُندی از سُند به دست می‌آید. این تکه سنگین است و عرق بدن را نیز جذب نمی‌کند. سُند از یک نوع گیاه به دست می‌آید. تکه ابریشمی از ابریشم به دست می‌آید که نرم و لطیف است. ابریشم از کرم پیله حاصل می‌شود. کرم پیله را به نام کرم ابریشم نیز یاد می‌کنند، تربیه کرم پیله در ولایتهای هرات، کندز، بغلان، بلخ و کندهار صورت می‌گیرد. در کشور ما از ابریشم پارچه‌های قناویز، لنگی، دستمال و بعضی پارچه‌های دیگر می‌باشند. پارچه ابریشمی در دنیا قیمت و ارزش زیاد دارد.

● متن درس را خاموشانه بخوانید.

● به خوانش متن درس توسط معلم دقت کنید.

● متن درس را با آواز مناسب بخوانید.

● جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته؛ زمان‌های فعل را در آن مشخص سازید.

۱- نسیم به هرات رفتہ بود.

۲- سُند از یک نوع گیاه خاص به دست می‌آید.

۳- نسیم سال آینده به ولایت بلخ خواهد رفت.

● در گروه‌ها پیرامون به دست آوردن ابریشم و چیزهایی که از آن بافته می‌شود صحبت کنید.

● چرا یک دستمال فاطمه نسبت به دیگرش نرم و لطیف بود؟

 سند و ابریشم از هم چه فرق دارند؟

 در جمله (فاطمه از برادرش پرسید) کدام کلمه فعل است؟

 صنعت ابریشم از مشهور ترین صنعت‌های کشور ما است که در رشد اقتصاد ما اهمیت زیاد

دارد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
قسم	نوع	۱
نرم و نازک	لطیف	۲
پارچه ابریشمی ساده و سرخ رنگ	قناویز	۳

هر یک از کلمه‌های (ابریشم، سُند و تحفه) را در جمله‌ها طوری به کار ببرید که هر سه زمان فعل در آن‌ها مشخص شود.

ترانه معارف

افغانستان ما
ای هست و بود ما
اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

بد خواه ظلمتیم
در کسب معرفت
اهل معارفیم، تعلیم کفار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

ما کار می کنیم
بار دیگر ترا
اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

بد گر نظر کند
 Shermande Dshment
اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

حافظ ترا خدا
این است روز و شب
اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

جان و جهان ما
ای تار و پود ما
ضد جهالتیم
باعزم و همتیم
پیکار می کنیم
گلزار می کنیم
باری به گلشنست
از آهنی ن تن

۱۳۸۱

د پوهنی وزارت

(سید محی الدین راعی)